

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

ЛІНГВОРИТОРИЧНІ ЗАСОБИ ТА ПРИЙОМИ МОВЛЕННЯ ДМИТРА КУЛЕБИ

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студента IV курсу
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.01 «Українська мова
та література», ОПП «Українська
і англійська мови: переклад та редагування»
Марка Костянтинівича ГАПОНОВА

Науковий керівник:
к.філол.н., доцент кафедри української мови
та прикладної лінгвістики
Вікторія КОЛОМІЙЦЕВА

«Допущено до захисту»
Протокол засідання кафедри
української мови та прикладної лінгвістики
№ 16 від 11 червня 2025 року
завідувач кафедри
к.філол.н., доц. **Сергій РІЗНИК**

АНОТАЦІЯ

Бакалаврська робота присвячена комплексному дослідженню лінгвістичних і риторичних засобів публічного мовлення Дмитра Кулеби в контексті сучасної політичної комунікації. **Об'єктом** аналізу є мовні прояви стратегій переконання, іміджетворення та мобілізаційного впливу, реалізовані в офіційних виступах, заявах, дипломатичних коментарях і зверненнях, оприлюднених упродовж 2020–2024 років. **Предметом** вивчення виступає система лінгориторичних прийомів, якими політичний мовець досягає комунікативної мети в умовах гібридної війни, інформаційного тиску та необхідності міжнародної солідаризації.

Метою дослідження є виявлення та систематизація риторичних і лінгвостилістичних засобів, що формують ефективну політичну комунікацію, забезпечують вплив на масову свідомість, сприяють конструюванню позитивного іміджу України на зовнішньополітичній арені. У роботі з'ясовано функціональну специфіку політичного мовлення, виокремлено тематичні домінанти публічних висловлювань, охарактеризовано ключові комунікативні стратегії (інклюзивність, самопрезентація, мобілізація), а також стилістичні прийоми, що підсилюють емоційний, логічний та етичний ефект.

Методологічну основу дослідження становлять дискурсивний аналіз, контекстуально-прагматичний підхід, елементи контент-аналізу та стилістична інтерпретація. Матеріалом для аналізу слугували автентичні виступи Дмитра Кулеби, розміщені на офіційних платформах Міністерства закордонних справ України та міжнародних інституцій.

Наукова новизна полягає у комплексному описі лінгориторичних характеристик мовлення сучасного українського дипломата як релевантного зразка політичної риторики доби воєнного конфлікту. **Практичне значення** дослідження вбачаємо у можливості застосування результатів у викладанні політичної лінгвістики, риторики, а також у сфері державної комунікації та публічної дипломатії.

Ключові слова: політична комунікація, публічне мовлення, риторика, лінгвостилістичні засоби, іміджетворення, переконання, дипломатія, Дмитро Кулеба.

ANNOTATION

The bachelor's thesis is devoted to a comprehensive study of the linguistic and rhetorical means employed in the public discourse of Dmytro Kuleba within the framework of modern political communication. **The object** of analysis encompasses language-based manifestations of persuasive strategies, image-building, and mobilizing influence implemented in official speeches, statements, diplomatic comments, and addresses delivered between 2020 and 2024. **The subject** of the research is the system of linguo-rhetorical techniques through which the political speaker achieves communicative goals in conditions of hybrid warfare, information pressure, and the demand for international solidarity.

The aim of the study is to identify and systematize rhetorical and linguostylistic means that ensure effective political communication, influence mass consciousness, and contribute to constructing a positive image of Ukraine in the international arena. The thesis outlines the functional specificity of political speech, identifies dominant themes of public messages, characterizes key communicative strategies (inclusivity, self-presentation, mobilization), and highlights stylistic devices that reinforce emotional, logical, and ethical appeal.

The methodological basis of the study includes discourse analysis, contextual-pragmatic approach, elements of content analysis, and stylistic interpretation. The empirical material consists of authentic speeches by Dmytro Kuleba published on the official platforms of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine and international institutions.

The scientific novelty of the research lies in a comprehensive description of the linguo-rhetorical characteristics of the language used by a contemporary Ukrainian diplomat as a relevant example of political rhetoric during wartime. **The practical** value of the study lies in its applicability to the teaching of political linguistics and rhetoric, as well as in the domains of state communication and public diplomacy.

Keywords: political communication, public speech, rhetoric, linguostylistic means, image-building, persuasion, diplomacy, Dmytro Kuleba.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО МОВЛЕННЯ.....	6
1.1. Поняття риторики публічного мовлення та її функції.....	6
1.2. Політичний дискурс: визначення, структура, специфіка.....	14
1.3. Політична комунікація як форма соціального впливу.....	20
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДМИТРА КУЛЕБИ.....	28
2.1. Роль Дмитра Кулеби у сучасному політичному дискурсі.....	28
2.2. Тематичні напрями та змістова специфіка висловлювань.....	34
2.3. Комунікативні стратегії та типові риторичні моделі.....	42
РОЗДІЛ 3. ЛІНГВОРИТОРИЧНІ ЗАСОБИ ТА ПРИЙОМИ У ВИСТУПАХ ДМИТРА КУЛЕБИ.....	51
3.1. Лексико-стилістичні засоби та мовна образність.....	51
3.2. Аргументація, переконання та засоби впливу на аудиторію.....	58
3.3. Іміджотворення та риторичні прийоми самопрезентації.....	64
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах глобальної інформаційної війни, що супроводжує повномасштабну агресію Російської Федерації проти України, політичне мовлення набуває вирішального значення. Публічні висловлювання українських високопосадовців стали не лише інструментом зовнішньої політики, а й важелем міжнародного впливу, способом мобілізації підтримки та формування іміджу України як суб'єкта міжнародних відносин. Особливої уваги заслуговує мовлення Дмитра Кулеби — чинного міністра закордонних справ України, який послідовно вибудовує публічну комунікацію з міжнародною аудиторією, використовуючи гнучкі риторичні прийоми та багатий лінгвістичний інструментарій. Його виступи вирізняються стратегічною точністю, стилістичною різноманітністю та орієнтацією на конкретного адресата — від дипломатів до широкої громадськості. У публічному просторі Дмитро Кулеба виступає як репрезентант не лише уряду, а й національного голосу України. Тому аналіз його риторики є важливим не лише з мовознавчої, а й з соціокомунікативної та політичної точок зору.

Актуальність дослідження зумовлена потребою осмислити й систематизувати мовленнєві практики провідних українських дипломатів як фактор впливу на глобальну аудиторію. Вивчення лінгориторичних засобів Дмитра Кулеби дозволяє простежити, як мова стає інструментом політики, як формується довіра до спікера і як політичне слово може змінювати хід подій. У цьому контексті дослідження є своєчасним, науково значущим і практично цінним.

Об'єктом дослідження є публічне політичне мовлення як форма мовленнєвої діяльності в умовах сучасного українського та міжнародного дискурсу.

Предметом дослідження виступають лінгориторичні засоби, мовні прийоми та комунікативні стратегії, які використовує Дмитро Кулеба у своїх публічних виступах та коментарях.

Метою дослідження є виявлення та системний аналіз риторичних і лінгвістичних засобів, які застосовує Дмитро Кулеба для впливу на аудиторію, формування позитивного іміджу України та реалізації політичної комунікації на міжнародному рівні.

Для досягнення поставленої мети передбачається виконати такі завдання:

1. З'ясувати теоретичні основи політичного мовлення та публічної риторики.
2. Охарактеризувати політичний дискурс і його специфіку як інструменту соціального впливу.
3. Проаналізувати роль Дмитра Кулеби у сучасному українському політичному дискурсі.
4. Визначити тематичні напрями та змістові домінанти його публічних висловлювань.
5. Виявити комунікативні стратегії, лінгвостилістичні та риторичні засоби у його мовленні.
6. Описати риторичні прийоми, спрямовані на самопрезентацію та іміджетворення.

Методи дослідження:

- описовий метод — для фіксації та класифікації мовних явищ;
- дискурс-аналіз — для дослідження мовлення в контексті комунікативної ситуації;
- інтерпретативний аналіз — для розкриття значення мовних і стилістичних засобів;
- метод аналізу та синтезу — для формулювання узагальнень і висновків.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі мовленнєвих стратегій та лінгориторичних засобів Дмитра Кулеби як представника української політичної еліти в умовах повномасштабної війни та активної міжнародної дипломатії. Вперше здійснюється спроба системного осмислення публічного мовлення чинного міністра закордонних справ України

через призму лінгвістичного та риторичного підходів. Аналіз охоплює як вербальний, так і комунікативно-прагматичний рівні висловлювань, що дозволяє глибше зрозуміти специфіку сучасного українського політичного дискурсу. Таким чином, робота розширює наукове уявлення про механізми політичного впливу через мову та окреслює нові напрямки дослідження риторики українських дипломатів.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання його результатів у кількох напрямках. По-перше, матеріали роботи можуть бути корисними для укладання навчальних курсів з політичної лінгвістики, сучасної риторики, медіакомунікацій та дипломатичного мовлення. По-друге, досвід мовленнєвої практики Дмитра Кулеби може бути цінним для підготовки майбутніх фахівців у сфері міжнародних відносин, державного управління, журналістики та публічної комунікації. По-третє, результати аналізу можуть слугувати підґрунтям для подальших досліджень публічного мовлення українських політиків у контексті формування національного іміджу на міжнародній арені.

Структура роботи визначена означеною метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які складаються з підрозділів, загальних висновків та списку використаних джерел – 48 позиції. Загальний обсяг роботи – 76 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО МОВЛЕННЯ

1.1. Поняття риторики публічного мовлення та її функції

Риторика як наука про ефективне мовлення бере свій початок у Стародавній Греції, де вона постала як інструмент публічного впливу в організованому публічному обговоренні політичних і правових питань, зокрема в афінських судах і народних зборах. Вже в цей період риторика починає набувати статусу самостійної дисципліни, яка поєднує елементи філософії, логіки, етики та мистецтва мовлення.

Один із засновників риторики як теоретичної системи — Аристотель — у своїй праці «Риторика» сформулював її як мистецтво переконання, підкреслюючи значення трьох головних засобів впливу: етосу, логосу й патосу [1]. Саме ці три поняття стали основою класичного риторичного підходу, який актуальний і в сучасному політичному дискурсі. У римській традиції риторика набула дальшого розвитку у працях Цицерона та Квінтіліана. Цицерон розвинув ідею ідеального оратора, який має бути не лише вправним мовцем, але й морально досконалою особистістю. Квінтіліан у своїй «Інституції ораторській» вперше надав риторичній системній освітній формі, розглядаючи її як необхідний компонент виховання громадянина [2,3].

У Середньовіччі риторика до певної міри втрачає політичне спрямування, орієнтуючись на теологічні й церковні потреби, зокрема у проповідництві. Проте навіть у цьому контексті вона залишалася потужним засобом впливу на масову свідомість [4]. У Новий час риторика зазнала секуляризації та повернення до світської сфери, особливо у просвітницькому та революційному дискурсі. В епоху модерну її активно застосовували політичні лідери для аргументації ідеологічних позицій і мобілізації підтримки, особливо у формах парламентських дебатів, політичних маніфестів та агітаційних промов. У XX–XXI століттях риторика переосмислюється у світлі теорії комунікації, дискурс-аналізу, когнітивістики та соціолінгвістики. Сучасна риторика не зводиться

лише до вивчення мовних форм, а охоплює весь спектр впливу мовця на аудиторію: від семантики висловлювань до невербальних компонентів, від аудиторної психології до медійного контексту [4].

Найзагальніше риторику можна визначити як науку та мистецтво розбудови переконливого мовлення для впливу на адресата. Її мета — не просто інформувати, а й впливати, переконувати, формувати ставлення й стимулювати до дії [1]. У класичній традиції риторика постає як синтез логіки, етики та естетики мовлення. Вона передбачає володіння не лише мовною формою, але й змістом, умінням адаптувати повідомлення до ситуації та характеристик аудиторії. Аристотель визначав риторику як «здатність знаходити можливі способи переконання щодо будь-якого предмета», підкреслюючи її прагматичну й ситуативну природу. На його думку, переконання ґрунтується на трьох чинниках: характері мовця (*ethos*), емоційному стані слухача (*pathos*) та логіці аргументів (*logos*) [1].

У сучасній лінгвістичній та комунікативній науці риторику трактують ширше — як систему вербальних і невербальних засобів, спрямованих на ефективну комунікацію в публічному просторі. Наприклад, К. Горлова визначає риторику як «інструмент впливу через мову, що об'єднує елементи мовознавства, психології, соціології, етики та естетики». Такий підхід дозволяє розглядати риторику не лише як інструмент індивідуального мовлення, а як соціокультурний феномен [5].

Особливої ваги набуває диференціація між різновидами риторики. Зокрема, загальна риторика вивчає універсальні закономірності мовного впливу, академічна риторика — правила та норми наукового мовлення, а публічна риторика (у тому числі політична) — особливості комунікації з широкою аудиторією в умовах публічного простору. Саме публічна риторика передбачає не тільки чітку побудову мовлення, але й гнучкість у реагуванні на аудиторну реакцію, здатність до імпровізації, емоційну залученість [1].

Суттєвим у визначенні риторики є її функціональна орієнтація: на відміну від лінгвістики, яка вивчає мову як систему, риторика розглядає мову як

інструмент — цілеспрямований, ефективний, ситуативний. Фокус риторики – це вплив, переконання, взаємодія між мовцем і слухачем; вона стає мостом між державними інституціями та громадськістю, структурує публічний простір, формує зміст політичних повідомлень і створює емоційний та ціннісний контекст, у якому ці повідомлення сприймаються. Це потужний ресурс соціального управління, легітимації політичної влади та побудови публічного консенсусу [1,4].

Як інформативне, переконливе та емоційне публічне мовлення характеризується соціальною спрямованістю, ритуалізованістю, підготовленістю й орієнтацією на конкретну мету (інформувати, переконати, надихнути чи мобілізувати)[6].

Загалом під публічним мовленням розуміють вербальну комунікацію, яка здійснюється мовцем у присутності слухачів, що сприймають повідомлення в режимі безпосереднього або опосередкованого контакту. Йдеться не лише про виступи перед аудиторією у фізичному просторі (мітинги, брифінги, конференції), а й про виступи у медіа — на телебаченні, радіо, в інтернет-просторі, де зворотний зв'язок здійснюється через реакції публіки у вигляді коментарів, обговорень, медіарепостів тощо [7].

Основними ознаками публічного мовлення є [7-9]:

- відкритість комунікації (необмежене коло адресатів);
- намір вплинути;
- формалізованість (дотримання мовних норм, етикету, риторичних канонів);
- підготовленість (продумані структура й зміст);
- усвідомлення соціальної відповідальності (мовець репрезентує не лише себе, а й інституцію, ідею чи групу).

Типологія публічного мовлення є широкою і залежить від функціонального призначення, тематики та ситуації. Серед основних типів виокремлюють [10]:

- політичне мовлення — зосереджене на легітимації влади, мобілізації підтримки, формуванні громадської думки;
- академічне мовлення — реалізується в науковому просторі, передбачає логічність, доказовість і термінологічну точність;
- церковне мовлення — має морально-етичну й духовну спрямованість, оперує емоційною образністю;
- медійне мовлення — функціонує в журналістиці, телебаченні, цифровому просторі, часто є гібридом інформування й розваги.

Усі ці форми об'єднує орієнтація на слухача як на активного інтерпретатора інформації. У цьому аспекті важливою є не лише лінгвістична форма мовлення, а й паралінгвістичні засоби — інтонація, тембр голосу, паузи, жести, міміка. Публічне мовлення — це завжди сценічне мовлення, де мовець виконує комунікативну роль і керує увагою аудиторії.

У сучасних умовах цифрової комунікації публічне мовлення не обмежується трибуною чи ефіром. Воно дедалі частіше реалізується через соціальні мережі, відеозвернення, інтерактивні платформи, де аудиторія є не лише реципієнтом, а й активним учасником комунікації. Відповідно, змінюються жанрові й стилістичні параметри: публічне мовлення стає коротшим, динамічнішим, емоційнішим, з ухилом у візуально-вербальний формат [10,11].

Традиційно структура публічного виступу складається з п'яти основних риторичних канонів:

1. *Inventio* (знаходження змісту) — етап добору аргументів, фактів, прикладів, наративних компонентів, які відповідають темі виступу і меті мовця. Тут формується головна теза й добираються докази для її підкріплення [12,13].

2. *Dispositio* (структурування матеріалу) — логічне впорядкування змісту. Традиційна композиція включає вступ (*exordium*), розповідь (*narratio*), доказову частину (*confirmatio*), спростування (*refutatio*) і висновок (*peroratio*). Така послідовність допомагає тримати увагу аудиторії та поетапно підводити її до бажаної реакції [12,13].

3. *Elocutio* (мовне оформлення) — вибір лексичних, стилістичних, синтаксичних засобів, що відповідають темі, меті й характеру аудиторії. Важливими тут є точність, ясність, доречність і виразність мовлення. Риторична стилістика включає використання тропів (метафори, порівняння, гіперболи) та фігур мовлення (повтори, антитеза, риторичні запитання) [12,13].

4. *Memoria* (запам'ятовування) — підготовка до усного відтворення тексту. Історично цей канон мав надзвичайну вагу, адже виступи проголошувалися без записів. У сучасних умовах акцент зміщується на впевнене володіння матеріалом і вільну презентацію з опорою на тези або допоміжні матеріали [12,13].

5. *Pronuntiatio* (виголошення) — техніка вимови, інтонація, паузування, жести, міміка, контакт з аудиторією. Цей канон акцентує на невербальній стороні комунікації, яка має не менше значення, ніж мовне наповнення [12,13].

Класична структура, хоч і трансформувалася з розвитком медіа й змін у комунікативному середовищі, залишається релевантною. Більшість ефективних промов і сьогодні мають виразну тричастинну композицію:

- Вступ (мотивація слухача, встановлення контакту, формулювання теми),
- Основна частина (виклад змісту, аргументація, подання фактів),
- Висновок (підсумок, емоційне завершення, заклик до дії).

У політичному мовленні структура виступу часто адаптується під конкретну ситуацію: може посилюватися емоційне навантаження фінальної частини, використовуватись навмисне повторення ключових гасел, акцент робиться на спрощеній аргументації. Такі зміни зумовлені потребою у швидкому й масовому впливі на різнотипну аудиторію. Варто також зазначити, що композиційна структура має не лише функціональну, а й психологічну вагу: передбачуваність і логічність побудови виступу сприяють кращому засвоєнню матеріалу слухачем і підвищують довіру до мовця [14].

Публічне мовлення, як особлива форма вербальної комунікації, виконує низку важливих функцій, які визначають його місце у суспільному житті.

Функціональний аспект є ключовим для розуміння того, яким чином мовлення діє в комунікативному просторі, які наслідки воно має для свідомості аудиторії, які механізми впливу задіює та якими засобами реалізується [14]. На відміну від звичайного міжособистісного спілкування, публічне мовлення завжди спрямоване на певний результат — комунікативний, соціальний, психологічний чи політичний. Тому його функції виходять за межі простого передавання інформації й охоплюють ширший спектр впливів. Насамперед публічне мовлення виконує інформаційну функцію. Вона полягає в тому, що мовець доносить до аудиторії факти, події, оцінки, прогнози або інші змістовні одиниці. Ця функція особливо важлива в політичному, науковому, освітньому контекстах, де точність і повнота поданої інформації визначають довіру до промовця. У сучасному світі, перенасиченому даними, інформаційна функція виступає ще й засобом селекції — виокремлення головного з-поміж другорядного, подання матеріалу в доступній і структурованій формі [15].

Другу ключову функцію публічного мовлення становить прагматична або впливова функція. Вона реалізується через мовні механізми переконання, аргументації, апеляції до логіки та емоцій аудиторії. Мовець не лише інформує, а й прагне змінити ставлення слухачів, сформувати в них нову точку зору, підштовхнути до дії. Це робить публічне мовлення інструментом влади — не лише політичної, а й соціальної, культурної чи експертної. Впливова функція забезпечується поєднанням раціональних і ірраціональних чинників: логосу, патосу, етосу [16].

Окремої уваги заслуговує іміджотворча функція публічного мовлення, яка полягає у формуванні й підтриманні певного образу мовця в очах аудиторії. У політичному дискурсі ця функція особливо актуальна, оскільки дозволяє створювати позитивний публічний імідж політика, експерта або представника інституції. Засобами іміджотворення виступають як мовні конструкції, так і стилістичні прийоми, добір тем, тональність звернення, візуальні елементи (у разі відеоформатів) тощо. Завдяки іміджотворчій функції публічне мовлення

перетворюється на елемент персонального брендингу, що в умовах сучасної політики має визначальне значення для успіху [16].

Не менш важливою є ідеологічна функція, через яку мовлення репрезентує й просуває певну систему цінностей, ідей, переконань. Ідеологічна функція тісно пов'язана з репродукуванням або трансформацією суспільних норм, легітимацією рішень, підкріпленням політичної лояльності. Особливо чітко ця функція простежується у виборчих промовах, парламентських дебатах, зверненнях до нації, в яких мовець не лише комунікує з громадянами, а й пропонує їм інтерпретацію реальності. За своєю суттю, ідеологічна функція трансформує мову у засіб боротьби за значення, у спосіб домінування одного світогляду над іншим [17].

Варто також виокремити мобілізаційну функцію публічного мовлення. Йдеться про здатність спонукати аудиторію до дій — участі у виборах, підтримки ініціативи, протесту, солідарності, волонтерства тощо. Ця функція особливо активно реалізується в умовах кризових ситуацій, військових конфліктів, політичних змін, коли від сили мовного заклику залежить ефективність колективної дії. Мовлення, яке мобілізує, зазвичай поєднує експресивність, емоційність, риторичні фігури, звертання до ідентичності аудиторії. Слід також зазначити, що всі функції публічного мовлення не існують ізольовано. Вони реалізуються одночасно, переплітаються й підсилюють одна одну [18].

Отже, риторика публічного мовлення є складною міждисциплінарною системою, що поєднує мовознавчі, філософські, соціальні та психологічні компоненти. Вона сформувалася як наука ще в античності, але не втратила своєї актуальності в сучасному світі, де публічне мовлення виконує ключові функції у політичному, культурному й соціальному житті. Риторика не лише забезпечує ефективну передачу інформації, а й створює умови для впливу на свідомість, поведінку, цінності та емоції аудиторії. Публічне мовлення, будучи особливим жанром комунікації, має чітку структурну організацію, що базується на класичних риторичних канонах, і реалізує низку взаємопов'язаних функцій —

інформаційну, прагматичну, іміджетворчу, ідеологічну, мобілізаційну. Завдяки цьому воно стає не лише засобом спілкування, а й інструментом формування громадської думки, легітимації влади та соціального контролю.

Таким чином, риторика публічного мовлення — це не просто техніка мовленнєвої дії, а важливий чинник комунікативного управління, який забезпечує ефективність взаємодії між мовцем і суспільством в умовах публічного простору, особливо в політичному дискурсі.

1.2. Політичний дискурс: визначення, структура, специфіка

Політичний дискурс є одним із ключових об'єктів вивчення сучасної лінгвістики, соціальних комунікацій та політичної науки. У лінгвістичному вимірі дискурс розглядається як мова в дії, як така, що функціонує в конкретному соціокультурному, ідеологічному та комунікативному контексті. Політичний дискурс, відповідно, трактується як форма мовленнєвої діяльності, пов'язаної зі сферою політики, яка реалізує владні відносини, просуває певні ідеї, інтерпретує події та впливає на суспільну свідомість [19].

Одне з найвідоміших визначень політичного дискурсу подає Т.А. ван Дейк — голландський лінгвіст і провідний теоретик критичного дискурс-аналізу. На його думку, політичний дискурс — це форма публічної комунікації, що створюється політичними акторами (політиками, партіями, урядами) у рамках політичних процесів з метою реалізації влади, впливу на громадську думку та формування ідеології. Він підкреслює, що політична мова має високий ступінь ідеологічної насиченості та є головним інструментом легітимації або делегітимації влади [20].

Схожих позицій дотримується і австрійська дослідниця Рут Водак, яка разом з колегами розробила критичний дискурс-аналіз у контексті політичної комунікації. У своїй праці «Methods of Critical Discourse Analysis» вона стверджує, що політичний дискурс — це не лише мова, яка репрезентує політичні реалії, а передусім мова, яка їх формує, узаконює й стабілізує. Вона

наголошує на тому, що мова є водночас і засобом комунікації, і полем боротьби за владу, сенси, ідентичності [21].

В українському гуманітарному дискурсі політичний дискурс розглядається в межах загального вивчення інституційних типів комунікації. Наприклад, у працях О. О. Селіванової зазначено, що політичний дискурс — це комплекс текстів і мовленнєвих дій, що реалізуються у сфері політичної діяльності, мають чітке прагматичне навантаження, соціальну вагу та спрямовані на утвердження або зміну політичної позиції адресата. У цьому контексті політичний дискурс виступає як один з основних інструментів реалізації соціальної влади через мову [22].

Також варто звернути увагу на підхід до дискурсу як до динамічної, інтерактивної системи комунікативних практик. Політичне мовлення — це не лише виступи чи заяви, а й дебати, публічні діалоги, інтерв'ю, гасла, звернення, тобто всі форми, у яких мовне повідомлення має політичну мотивацію й спрямованість. Воно завжди взаємодіє з соціальними чинниками: очікуваннями аудиторії, наявним контекстом, політичними обставинами, медіасередовищем.

Політичний дискурс характеризується сукупністю ознак, які відрізняють його від інших видів інституційного чи масового мовлення. Ці риси зумовлені специфікою політичної комунікації як діяльності, спрямованої на організацію, розподіл і легітимацію влади в суспільстві [23]. Політичне мовлення не є самоціллю — воно завжди орієнтоване на результат, дію, мобілізацію або переконання. Відтак, основні характеристики політичного дискурсу необхідно розглядати як прояви його функціональної та стратегічної природи. Перш за все, політичний дискурс є інституційно маркованим. Це означає, що його продукують і споживають учасники політичного процесу — політики, державні посадовці, партії, дипломатичні структури, громадські діячі. Комунікація в межах цього дискурсу відбувається в рамках формалізованих соціальних ролей, що передбачає певну обов'язковість, регламентованість і публічність висловлювань [23].

Другою ключовою рисою є стратегічність. Політичне мовлення завжди планується, моделюється і коригується відповідно до поставленої мети — переконати виборців, сформувати підтримку, нейтралізувати опонентів або підвищити рейтинг мовця. Стратегічність проявляється у доборі тем, лексики, стилістичних засобів, форматів комунікації. Жоден політичний текст не є нейтральним — він завжди несе прагматичний заряд [24].

Третя характерна риса — аудиторна спрямованість. Політичний дискурс орієнтований на широкі соціальні групи, а не на індивідуального слухача. При цьому важливим є врахування соціально-демографічних, культурних, ідеологічних характеристик цільової аудиторії. Ефективність політичного мовлення багато в чому залежить від здатності адаптувати зміст і форму повідомлення до потреб та очікувань певної спільноти [25].

Окремо варто виокремити ідеологічну навантаженість політичного дискурсу. Кожне політичне висловлювання так чи інакше репрезентує певну систему цінностей, поглядів, переконань. Мова в політиці виконує функцію символічної репрезентації ідеології: вона не лише описує дійсність, а й формує її сприйняття через поняття «ми» і «вони», «правда» і «брехня», «ворог» і «свій». Ідеологічність проявляється і в доборі тематичних домінант, і в термінології, і в смисловій побудові висловлювання. Важлива риса — іміджетворчість [25]. Політичне мовлення спрямоване не лише на змістову комунікацію, а й на формування публічного образу мовця. Через лексику, інтонації, стилістичні маркери, риторичні прийоми політик конструює певне враження про себе — компетентного лідера, «голосу народу», реформатора, захисника державності тощо. Саме мова стає інструментом публічного самоствердження в політичному просторі. Політичний дискурс постійно взаємодіє з медіа. Його сутність дедалі більше визначається умовами публікації, ретрансляції та інтерпретації через засоби масової інформації. Відтак, важливою рисою стає медіазалежність: політична комунікація відбувається через телеекрани, соціальні мережі, онлайн-стріми, які впливають на форму, тривалість і тональність висловлювань.

Політичний дискурс адаптується до вимог інформаційного середовища: стискається, емоціоналізується, фрагментується [26].

Політичний дискурс як форма інституційного мовлення має складну багаторівневу структуру, що включає тематичні, жанрові, комунікативні й мовностилістичні компоненти. Ця структура не є фіксованою чи універсальною — вона варіюється залежно від типу політичної події, ролей учасників, інформаційного середовища та соціокультурного контексту. Водночас у межах лінгвістичного аналізу можна окреслити стійкі структурні елементи, які забезпечують впізнаваність політичного дискурсу як окремого комунікативного типу [26]. Одним із базових структурних вимірів політичного дискурсу є його тематична організація. Політичне мовлення тематизує певне коло ключових понять — влада, держава, демократія, вибори, народ, безпека, ворог, стабільність, закон, порядок тощо. Ці поняття виконують роль концептуальних осей, довкола яких вибудовується змістова структура повідомлення. Тематична домінанта завжди пов'язана з політичною ситуацією — виборча кампанія, воєнний стан, міжнародні переговори, внутрішні кризи — й визначає смислову рамку дискурсу [27].

Не менш важливим є комунікативний вимір структури, який відображає розподіл ролей у процесі політичного спілкування. У типовому політичному дискурсі беруть участь мовець — представник влади, кандидат, дипломат, урядовець — та адресат — народ, виборці, громадськість, міжнародна спільнота. Цей асиметричний характер взаємодії передбачає комунікативну нерівність, де ініціатива належить мовцю, а адресат частіше виступає як об'єкт впливу. Така організація підсилює функціональну спрямованість дискурсу — переконати, змобілізувати, легітимізувати позицію [28].

У структурі політичного дискурсу виразно простежується жанрова диференціація. Серед найбільш поширених жанрів політичного мовлення виділяють звернення до народу, парламентські виступи, інтерв'ю, пресконференції, політичні дебати, заяви, промови на міжнародних форумах, брифінги. Кожен із цих жанрів має власну композицію, стилістичні особливості,

правила поведінки і форму подачі інформації. Наприклад, звернення до громадян передбачає підвищений рівень емоційної апеляції, тоді як дипломатична заява акцентує на нейтральності та формалізованості мовлення [29].

На рівні мовно-стилістичного оформлення політичний дискурс характеризується вживанням тематично маркованої лексики, складнопідрядних конструкцій, активного використання риторичних засобів — повторів, паралелізмів, антитез, гіпербол, риторичних запитань. Часто зустрічаються евфемізми, які покликані замаскувати конфліктні або непопулярні рішення, а також одиниці пропагандистського типу — гасла, емоційно заряджені поняття, оцінна лексика. Також до структурних компонентів політичного дискурсу належить прагматичний рівень, що охоплює цілі висловлювання, його інтенції, очікувану реакцію адресата та ефекти. Політичне мовлення завжди орієнтоване на зміну поведінки, переконань або ставлення — тобто воно є дієвим, а не просто описовим. Саме на прагматичному рівні реалізується основне завдання політичного дискурсу — вплив [30].

Політичний дискурс у XXI столітті зазнав суттєвих змін під впливом трансформацій у соціальній комунікації, інформаційних технологіях, глобалізаційних процесах і загостреннях міжнародних конфліктів. Він більше не обмежується лише трибуною, телеефіром чи офіційною заявою. Політичне мовлення стало частиною багатоканального, фрагментованого й постійно активного комунікативного простору, що вимагає від мовця нових форм і стратегій впливу. Специфіка сучасного політичного дискурсу полягає в його гібридності, емоційності, динамічності та постійній взаємодії з аудиторією в умовах цифрового середовища [30].

Однією з ключових характеристик сучасного політичного дискурсу є його медіатизованість. Мова політики тепер функціонує переважно через посередництво мас-медіа та цифрових платформ. Це призводить до зміни жанрової структури, скорочення обсягу висловлювань, підвищення ролі візуальних образів, кліповості мислення й спрощення лексики. Політики дедалі частіше звертаються до соціальних мереж як до основного каналу комунікації з

виборцями, де пряма мова, неформальний стиль і оперативність важать більше, ніж риторична вишуканість [31].

Значним чинником, що формує специфіку сучасного політичного дискурсу, є його персоніфікація. Усе частіше політична комунікація зосереджується не на партіях чи ідеологіях, а на особистостях. Імідж конкретного лідера стає центром дискурсу, а мова — засобом не лише донесення меседжів, а й самопрезентації, емоційного впливу, створення близькості з аудиторією. Цей процес особливо виразний у виборчих кампаніях, кризовій комунікації та дипломатичних зверненнях. Важлива особливість — емоціоналізація політичного мовлення. В умовах політичної нестабільності, воєнних дій, соціального напруження зростає потреба в апеляції до почуттів, а не лише до раціонального мислення. Унаслідок цього політичні спікери дедалі частіше вдаються до емоційно забарвленої лексики, драматичних образів, підкреслено особистих історій, що підсилюють ефект залучення й солідарності [32].

Сучасний політичний дискурс також характеризується гібридністю. У ньому переплітаються елементи політичної, комерційної, публіцистичної та PR-комунікації. Це спричиняє змішування функцій: інформування, переконання, розваги, маніпуляції. Така гібридизація ускладнює традиційний аналіз політичного мовлення, адже межі між політикою, маркетингом і шоу-бізнесом дедалі більше розмиваються. Особливу специфіку має політичний дискурс в Україні, який функціонує в умовах глибоких суспільних змін, повномасштабної війни, інформаційної агресії та інтенсивної дипломатичної активності. Він поєднує в собі мобілізаційну риторику, звернення до національної ідентичності, активне використання міжнародної лексики, гасел солідарності та боротьби [30]. У цьому контексті політична мова стає не лише інструментом управління, а й засобом національного спротиву, відстоювання суверенітету, формування історичної пам'яті.

Отже, політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного аналізу є багаторівневою, динамічною та стратегічно спрямованою формою комунікації,

що реалізується в межах владних, інституційних і суспільно значущих відносин. Його визначення ґрунтується на поєднанні лінгвістичних, соціальних і прагматичних підходів, які дозволяють розглядати політичне мовлення не лише як текстову структуру, а як комунікативну дію з конкретною метою — впливати на свідомість, позицію та поведінку адресата. Політичний дискурс вирізняється низкою характерних рис: інституційністю, стратегічністю, аудиторною орієнтацією, ідеологічною насиченістю, іміджетворчим потенціалом і високим рівнем залежності від медіа. Його структура є багатокomпонентною та охоплює тематичний, комунікативний, жанровий, стилістичний і прагматичний рівні, що взаємодіють між собою відповідно до політичної ситуації та типу повідомлення. Таким чином, політичний дискурс сьогодні постає як головний інструмент реалізації влади через мову.

1.3. Політична комунікація як форма соціального впливу

Політична комунікація є фундаментальним елементом політичного процесу, який забезпечує циркуляцію інформації, формування політичної свідомості, легітимацію рішень влади та активізацію участі громадян у суспільному житті. Це складне й багатовимірне явище, що досліджується в межах політології, соціології, лінгвістики, медіазнавства та комунікативістики. Політична комунікація — це процес обміну політично значущою інформацією між суб'єктами політики в межах публічного простору [29].

У найзагальнішому сенсі політичну комунікацію можна визначити як соціально обумовлену діяльність, що забезпечує передачу політичних смислів, ідей, цінностей, настанов та рішень від одного суб'єкта до іншого з метою впливу на політичну поведінку, громадську думку або процес прийняття рішень. У цьому розумінні комунікація виступає не лише як технічний процес передавання інформації, а як засіб формування соціальної реальності, інтерпретації подій та взаємодії між владою і суспільством. У цьому контексті особлива увага приділяється ролі засобів масової інформації, які виступають посередниками між

владою та населенням, транслюючи політичні сигнали, коментарі, позиції та меседжі [33].

Політична комунікація, як будь-який комунікативний процес, має складну внутрішню структуру, яка охоплює основні елементи: суб'єкти, повідомлення, канали передавання, контекст і зворотний зв'язок. Ця структура визначає, як саме здійснюється передача політичної інформації, хто бере участь у процесі, якими засобами транслюється зміст і які реакції вона викликає в аудиторії. Від чіткості, послідовності та ефективності структури залежить результативність політичного впливу й комунікативна дієвість усієї системи. На рівні суб'єктів є дві основні сторони: управлінці та громадськість. Між цими полюсами розміщується третя, надзвичайно впливова група — медіа-структури. Саме вони найчастіше виступають посередниками, які передають, інтерпретують, підсилюють або викривляють політичні повідомлення [29,32].

У структурі політичної комунікації важливу роль відіграють комунікативні канали — тобто засоби, за допомогою яких політична інформація поширюється в публічному просторі. Традиційно такими каналами виступають телебачення, радіо, преса, офіційні виступи, публічні заходи, парламентські дебати. Проте у XXI столітті ключову позицію займають цифрові платформи: соціальні мережі, месенджери, YouTube, Zoom, Telegram-канали тощо. Ці канали дозволяють політикам комунікувати без посередників, оперативно, цілеспрямовано, а іноді й без відповідальності. Водночас вони відкривають нові можливості для аудиторії впливати на зміст і поширення інформації [36].

Окремий структурний елемент — це політичне повідомлення. Його зміст може бути різним: інформативним, ідеологічним, емоційним, імперативним або декларативним. Повідомлення в політичній комунікації завжди має стратегічну функцію. Воно не лише передає факти, а й формує наративи, підтримує певну позицію, конструює соціальну дійсність. Важливою характеристикою є також жанрова належність повідомлення — звернення, заява, прес-реліз, виступ, інтерв'ю, дискусія, офіційний коментар тощо [36].

Політична комунікація є не лише способом передавання інформації, а передусім засобом цілеспрямованого впливу на свідомість, емоції, волю та поведінку аудиторії. У цій функції вона стає активним механізмом соціального управління, спрямованого на формування громадської думки, закріплення ідеологічних орієнтацій, мобілізацію населення та легітимацію політичних рішень. У своїй суті політична комунікація — це завжди вплив, а не просто інформування. Впливовість політичної комунікації зумовлена її стратегічною природою. Будь-яке політичне повідомлення створюється з урахуванням цілей, аудиторії та очікуваного ефекту. Комунікативні стратегії можуть бути різні: від раціонального переконання до емоційного тиску, від прямих закликів до дії — до прихованого нав'язування потрібного образу світу.

Серед основних напрямів впливу, які реалізуються через політичне мовлення, вирізняють кілька взаємопов'язаних. Передусім це когнітивний вплив — формування уявлень, оцінок, переконань, які визначають політичну картину світу аудиторії. Через добір тем, інтерпретацій, акцентів мовець керує тим, що аудиторія вважає важливим, істинним чи справедливим. Це вплив на те, як громадяни розуміють політичну реальність [35].

Другим напрямом є емоційний вплив. Політична комунікація дедалі частіше вдається до апеляції не до розуму, а до почуттів: страху, гніву, надії, гордості, тривоги. Саме емоційні тригери здатні швидко змінити настрої масової аудиторії, посилити реакцію, спонукати до колективної дії або, навпаки, до апатії. У цьому контексті активно застосовуються мовні прийоми патосу, візуальні символи, драматизація подій [4].

Важливий механізм впливу — символічний. Політична мова оперує не лише фактами, а й символами — словами, гаслами, образами, які мають високе значеннєве навантаження. Такі символи викликають миттєву асоціацію з певною ідеєю, партією, історичною подією чи політичною позицією. Наприклад, вживання понять «незалежність», «соборність», «агресор», «партнер», «європейський вибір» часто не потребує додаткового пояснення, бо вже задалегідь заряджені певним смислом. Також важливим елементом впливу є

також ефект зворотного зв'язку, який формується через реакцію суспільства. Політична комунікація не є односторонньою — вона передбачає відповідь аудиторії: у вигляді голосування, протесту, схвалення, обговорення. Цей зворотний вплив змушує політичних комунікаторів адаптувати свої стратегії, змінювати стиль мовлення, добирати нові аргументи й формати подачі, вдаватися до маніпулятивних технік — прихованого або непрямого впливу на свідомість адресата [39].

Маніпулятивність політичного мовлення найчастіше виявляється в підміні понять, редукації складної інформації до спрощених гасел, викривленні причинно-наслідкових зв'язків, фрагментарному поданні фактів. Такі повідомлення формально залишаються правдивими, однак їхня інтерпретація спрямовується у вигідному для мовця напрямі. Наприклад, зміщення акцентів або мовчання про певні аспекти подій може викликати ілюзію об'єктивності при фактичному викривленні смислу [40].

Одним з найбільш поширених маніпулятивних інструментів у політичній комунікації є фреймінг — побудова певної рамки інтерпретації події або явища. Саме завдяки фреймінгу мовець визначає, що є «головним» у повідомленні, як його варто сприймати, які емоції з ним пов'язані. Формування таких рамок дозволяє скеровувати увагу аудиторії на вигідні елементи події й одночасно маргіналізувати або нейтралізувати альтернативні трактування. Маніпуляція часто реалізується через використання риторичних прийомів: емоційних кліше, навіювань, гіпербол, заперечень, що містять підтвердження, риторичних запитань, які не допускають альтернативної відповіді [40]. Мовні формули на кшталт *«усі ми знаємо»*, *«кожен українець розуміє»*, *«немає сумнівів»* функціонують як тактики впливу через апеляцію до колективної думки, навіть якщо ця думка не підкріплена доказами.

Кризові обставини, зокрема війна, радикально змінюють параметри політичної комунікації, висуваючи до неї підвищені вимоги щодо точності, виваженості, мобілізаційного потенціалу та психологічної стійкості. У таких умовах комунікація стає не просто елементом політичної діяльності, а

інструментом виживання нації, збереження довіри до державних інституцій, легітимації рішень влади та консолідації громадянського суспільства. Війна переводить політичну комунікацію в режим постійної напруги, де кожне слово набуває ваги дії, а кожен публічний виступ виконує одночасно кілька функцій: інформування, заспокоєння, мотивування, виправдання, підтримки міжнародного іміджу [34].

Однією з провідних функцій політичного мовлення в умовах війни є мобілізація. Вона проявляється в активізації патріотичних наративів, зверненнях до колективної пам'яті, історичних паралелях, образах боротьби й перемоги. Такі повідомлення мають на меті не лише інформувати, а й зміцнювати внутрішню єдність, викликати почуття відповідальності, спільності та стійкості. Мова втрачає абстрактність і набуває максимальної конкретики — назв, фактів, географічних точок, прізвищ героїв [40]. Комунікативна емоційність у таких виступах не є слабкістю — вона є способом емпатії, формування психологічного контакту між владою та громадянами. Водночас у воєнному дискурсі зростає значення інформаційної дисципліни — тобто контролю за точністю, повнотою та доречністю висловлювань. Надлишок емоцій, неправдиві дані або невважена риторика можуть призвести до паніки, дестабілізації, втрати довіри. Тому ефективна політична комунікація в умовах війни балансує між відвертістю й тактичним замовчуванням, між відкритістю та стратегічною обмеженістю. Вона має бути водночас чесною й обережною, мотивуючою й відповідальною [42].

Отже, політична комунікація є невіддільною складовою функціонування будь-якої політичної системи, адже саме через неї відбувається трансляція політичних смислів, формування громадської думки та реалізація владного впливу. Вона виконує не лише інформаційно-пояснювальну, а передусім впливову функцію, оскільки формує ставлення, переконання та поведінкові реакції адресатів. Завдяки цьому політична комунікація перетворюється на ефективний інструмент соціального управління, що дає змогу керувати не лише інформаційними потоками, а й масовими емоціями, очікуваннями й політичними установками. Сучасна політична комунікація характеризується

багатоканальністю, інтерактивністю та високим ступенем залежності від інформаційного контексту. Особливу вагу має її маніпулятивний потенціал — здатність опосередковано впливати на аудиторію через фреймінг, емоційні апеляції та символічні конструкції. В умовах війни та кризи політична комунікація набуває статусу інструмента національної безпеки: вона консолідує суспільство, підтримує психологічну стійкість і забезпечує легітимність дій держави.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДМИТРА КУЛЕБИ

2.1. Роль Дмитра Кулеби у сучасному політичному дискурсі

Дмитро Кулеба — український політичний і дипломатичний діяч, який обіймав посаду міністра закордонних справ України з березня 2020 року до вересня 2024 року. У цей період він став однією з ключових фігур національної та міжнародної політичної арени, уособлюючи нову парадигму української дипломатії — відкриту, стратегічно орієнтовану та комунікативно ефективну. Його діяльність, зокрема в умовах повномасштабної війни, справила вагомий вплив на зміст, риторику та стиль сучасного українського політичного дискурсу, зокрема у сфері зовнішньої комунікації.

Народився у 1981 році в місті Суми в родині професійного дипломата. Освіту здобув у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, спеціалізувався на міжнародному праві. Починаючи з початку 2000-х років, Кулеба активно працював у системі Міністерства закордонних справ України, обіймаючи посади в дипломатичних місіях, зокрема у представництві України при ООН. Уже на ранньому етапі кар'єри він виявив схильність до стратегічного мислення й публічної комунікації, що згодом стало визначальною рисою його політичного стилю [43,44].

З 2014 року, на тлі початку російської агресії проти України, Дмитро Кулеба очолив управління публічної дипломатії при МЗС України. Його бачення

полягало в необхідності формування сучасного інформаційного фронту, який би не лише доносив позицію України до світу, а й активно конструював її позитивний імідж у межах міжнародної спільноти. Він одним із перших українських посадовців відкрито почав впроваджувати цифрову дипломатію, використовуючи соціальні мережі як засіб прямого комунікативного впливу. У 2019 році обійняв посаду віцепрем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, а в березні 2020-го — міністра закордонних справ [43,44].

На посаді очільника МЗС України Дмитро Кулеба проявив себе як ефективний кризовий комунікатор, дипломат нового покоління та стратег публічного мовлення. Особливо це проявилось після початку повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 року. Його активність у міжнародних структурах, численні виступи на конференціях, самітах і в засобах масової інформації сприяли зростанню рівня підтримки України у світі. Він не лише доносив офіційну позицію держави, а й оперував гнучкою, адаптивною риторикою, здатною враховувати особливості різних аудиторій — західних урядів, ЗМІ, експертних кіл, громадськості. Під його керівництвом дипломатичне мовлення України стало більш структурованим, цілеспрямованим і риторично багат шаровим [43,44].

Дмитро Кулеба зробив помітний внесок у формування сучасного політичного дискурсу не лише як державний службовець, а й як публічний інтелектуал. Його виступи вирізнялися поєднанням чіткої позиції, емоційного резонансу та стратегічної аргументації. Особливо ефективними були ті комунікативні формати, де він демонстрував здатність до імпровізації, персоналізації меседжів, використання метафор і культурних кодів, зрозумілих як вітчизняній, так і західній аудиторії. У його мовленні органічно поєднувалися елементи класичної дипломатичної мови та сучасного політичного PR. Після завершення каденції у вересні 2024 року Дмитро Кулеба зберіг публічну активність і продовжив відігравати важливу роль у міжнародному інфопросторі як представник проєвропейської, комунікаційно відкритої України. Його ім'я

залишається впізнаваним і авторитетним у західних політичних колах, а його публічне мовлення й надалі є прикладом ефективної політичної комунікації в умовах гібридної війни, дипломатичних викликів і глобальної нестабільності [43,44].

Дмитро Кулеба сформував чітку і стратегічно продуману комунікативну позицію, яка вивела його на рівень одного з найпомітніших дипломатів сучасної Європи. Його публічна комунікація вирізняється системністю, стабільністю тональності та чіткою орієнтацією на міжнародну аудиторію. Дмитро Кулеба не обмежувався традиційними формами представлення зовнішньої політики — навпаки, він активно працював на перетині дипломатії, стратегічної комунікації та публічної риторики, розширюючи межі класичного політичного мовлення [45,46].

Одним із ключових елементів комунікативної позиції Дмитра Кулеби було послідовне формулювання міжнародної ідентичності України як демократичної, відповідальної, суб'єктної держави. У своїх виступах Дмитро Кулеба постійно наголошував на незворотності євроатлантичного курсу, легітимності права України на самозахист, а також на неприпустимості нормалізації агресивної поведінки держави-агресора. Така лінія публічного спілкування зберігалася незалежно від формату: офіційні брифінги, дипломатичні зустрічі, звернення на міжнародних майданчиках чи інтерв'ю впливовим медіа [45].

Важливою рисою комунікаційної моделі Дмитра Кулеби стала його стійка присутність у глобальному інформаційному просторі. Дмитро Кулеба не лише виступав у межах міжурядових платформ — таких як ООН, Рада Європи, Мюнхенська конференція з безпеки, Генеральна асамблея ООН, — а й використовував цифрові канали для прямого зв'язку з міжнародною та українською аудиторією. Його акаунти у Twitter (нині X), Facebook і YouTube слугували не просто інструментами інформування, а платформами для ведення публічного діалогу, спростування дезінформації, реагування на зовнішньополітичні події в режимі реального часу. Таке поєднання класичної та

цифрової дипломатії зробило публічну комунікацію Дмитра Кулеби максимальною адаптованою до умов гібридної війни та інформаційного тиску.

Дмитро Кулеба також вирізнявся тим, що комунікував не лише в межах формальних повідомлень, а й в умовах гострих інформаційних конфліктів, медійних провокацій і критичних ситуацій. Його реакції на спроби легітимації російського нарративу в західних медіа були оперативними, аргументованими та структурно вивіреними. Завдяки цьому Дмитро Кулеба став не просто представником українського зовнішньополітичного відомства, а голосом країни в найширшому сенсі — носієм державної позиції, здатним переконувати, захищати, пояснювати й вести діалог навіть у складних міжнародних контекстах. У межах внутрішньоукраїнського публічного простору Дмитро Кулеба відіграв роль мосту між дипломатією та громадянським суспільством. Його відкритість до коментарів, регулярна комунікація з журналістами, участь у панельних дискусіях, звернення до молодіжної аудиторії створили ефект «присутності» — відчуття безпосереднього залучення до зовнішньополітичних процесів. Це суттєво підвищувало рівень довіри до міністерства, робило дипломатію ближчою до громадян і зменшувало відчуженість між владою та суспільством [47].

Публічний дискурс Дмитра Кулеби формувався на перетині класичної дипломатичної риторики, сучасних комунікаційних стратегій та інформаційної боротьби в умовах війни. Його особливості зумовлені як функціональним статусом, так і особистісними характеристиками: Дмитро Кулеба послідовно демонстрував здатність адаптувати тональність і мовну стратегію до ситуаційного контексту, типу аудиторії та рівня напруги в інформаційному просторі. Відтак, його мовлення є прикладом високорівневої публічної комунікації з чітко окресленими прагматичними установками. Однією з ключових ознак публічного дискурсу Дмитра Кулеби є стратегічна ясність. Дмитро Кулеба не розпорошує увагу на другорядні теми, натомість системно тримається в межах національного порядку денного, де головними темами виступають безпека, міжнародна солідарність, боротьба з агресією, підтримка

демократичного світу, інтеграція до ЄС і НАТО. Його дискурс вибудовується як логічно впорядкована система повідомлень, кожне з яких має конкретну мету: привернути увагу, аргументувати, викликати підтримку, сформулювати оцінку або спростувати дезінформацію [47].

Особливістю публічного дискурсу Дмитра Кулеби є баланс між офіційністю і доступністю. У межах дипломатичного етикету Дмитро Кулеба демонструє здатність говорити мовою, зрозумілою широкій міжнародній аудиторії, включно з тими, хто не є фахівцями з міжнародного права чи політики. Це досягається завдяки простим, але не примітивним формулюванням, чіткості висловлювань, використанню влучних метафор, порівнянь та паралелей. Дмитро Кулеба уникає багатослів'я та надмірної технічної термінології, натомість використовує мовні конструкції, які легко цитуються й перетворюються на заголовки. У межах воєнного дискурсу Дмитро Кулеба активно використовував такі риторичні прийоми, як персоніфікація, апеляція до історичної пам'яті, стратегічні антитези («Україна як форпост демократії — Росія як загроза свободі»), логічна аргументація, посилення на міжнародне право, фактологічна конкретика. Його промови зазвичай структуровані, тематично сфокусовані, містять чіткий початок, кульмінаційну тезу та завершення із закликом або узагальненням. Це створює ефект логічної завершеності й підвищує рівень довіри до сказаного [47].

Особливе місце в дискурсі Дмитра Кулеби займає тема суб'єктності України. На відміну від риторики «жертви», що домінувала в попередні періоди, Дмитро Кулеба наполегливо просуває образ України як активного гравця, що не лише просить підтримки, а пропонує рішення, бачення і здатність до лідерства в регіоні. Такий дискурсивний зсув є важливою частиною нової зовнішньополітичної ідентичності держави, яка комунікується не тільки політичними діями, а й мовою. Ще однією особливістю є стилістична дисципліна. Навіть у стресових ситуаціях, під час загострень або інформаційних атак, Дмитро Кулеба не вдається до популізму, мовної агресії чи деструктивної критики. Його дискурс зберігає конструктивність, навіть тоді, коли він

формулює жорсткі звинувачення або вказує на порушення міжнародного права. Це посилює ефект переконання й дозволяє утримувати моральну перевагу в міжнародних діалогах [47].

Після початку повномасштабної війни Росії проти України у лютому 2022 року публічне мовлення Дмитра Кулеби набуло критичного значення для формування як внутрішнього, так і міжнародного політичного дискурсу. В умовах гібридної агресії, інформаційного тиску та постійної загрози маніпуляцій роль чіткого, вивіреного, стратегічного мовлення стала надзвичайно високою. Дмитро Кулеба не лише адаптував свої риторичні інструменти до кризової ситуації, а й сформував новий стандарт публічної дипломатії, в якому дискурс виступає активним інструментом спротиву, мобілізації та легітимації. Одним із головних напрямів впливу Дмитра Кулеби у цей період стала комунікація про війну не лише як про національну трагедію, а як про спільну європейську загрозу. Його виступи на міжнародних платформах — включно з Радою Безпеки ООН, Генеральною асамблеєю, мюнхенською конференцією, G7, Європарламентом — будувалися на чіткому протиставленні демократії та авторитаризму, свободи та агресії. У таких виступах Дмитро Кулеба не лише представляв інтереси України, а й включав Україну в ширший світовий контекст безпеки, цінностей і глобальної відповідальності [47].

Мовна стратегія Дмитра Кулеби у воєнний період полягала у поєднанні раціональної аргументації з емоційною тональністю. Його дискурс містив посилання на міжнародне право, конкретні факти, статистику воєнних злочинів, однак при цьому не втрачав людського виміру. Часте вживання особистих звернень («я говорю від імені нації, яка бореться», «сьогодні Україна — це кордон цивілізації») дозволяло йому встановлювати емоційний контакт з аудиторією, формуючи образ України як держави, яка водночас бореться й не втрачає людяності. Важливим елементом впливу Дмитра Кулеби став контроль за темпом і логікою інформаційного потоку. У ситуаціях, коли існувала загроза розмивання повідомлень або домінування агресивного російського нарративу, Дмитро Кулеба часто задавав тон медіа-дискурсу, формулюючи ключові меседжі

до того, як ті були інтерпретовані журналістами або дипломатами. Така ініціативна риторика дозволила Україні не лише реагувати на інформаційні атаки, а й випереджати їх, пропонуючи чітке, цілеспрямоване мовлення, орієнтоване на підтримку, солідарність і конкретні дії з боку партнерів [47].

У межах внутрішньополітичного дискурсу публічні заяви Дмитра Кулеби стали прикладом стабільної риторики, що поєднує патріотизм, інституційність і стриманість. У періоди пікової напруги — наприклад, обстрілів енергетичної інфраструктури, затягування міжнародної допомоги, поширення дезінформації — публічне мовлення Дмитра Кулеби виконувало стабілізуючу функцію: давало чіткі відповіді, уникало спекуляцій, формувало відчуття керованості ситуацією. Це посилювало довіру до МЗС як інституції та сприяло консолідації суспільства.

Отже, Дмитро Кулеба став однією з найвиразніших постатей українського політичного дискурсу першої чверті XXI століття. Його діяльність, зокрема у період повномасштабної війни, продемонструвала новий тип публічного політика — не лише чиновника чи дипломата, а й активного комунікатора, який володіє інструментами стратегічного мовлення, кризового інформування та іміджетворення. Дмитро Кулеба поєднав у своїй публічній риторичній практиці елементи класичної дипломатичної мови та сучасних комунікаційних практик, що дозволило йому ефективно впливати як на внутрішню аудиторію, так і на міжнародну спільноту. Комунікативна позиція Дмитра Кулеби характеризується послідовністю, прозорістю, ціннісною орієнтацією та стратегічною гнучкістю. У його публічному дискурсі чітко простежуються такі риси, як прагнення до структурованої аргументації, адаптивність мовлення до умов кризового часу, поєднання раціональності з емоційністю, риторична дисципліна й увага до аудиторії.

2.2. Тематичні напрями та змістова специфіка висловлювань

Публічне мовлення Дмитра Кулеби упродовж 2020–2024 років функціонувало не лише як засіб зовнішньополітичної комунікації, а як повноцінний інструмент дипломатичного впливу. У своїх виступах Дмитро

Кулеба прагнув не просто доносити інформацію, а формувати порядок денний, здійснювати мовленнєвий тиск на міжнародну аудиторію, мобілізувати партнерів до дій, створювати образ України як передбачуваного, відповідального й принципового суб'єкта світової політики.

У змістовому плані висловлювання Дмитра Кулеби мають чітко окреслені функціональні цілі:

- інформативну (доведення актуальних позицій України з конкретних зовнішньополітичних питань),
- мобілізаційну (заклики до підтримки, до солідарності, до дій),
- переконувальну (підкріплену етичними, логічними та емоційними аргументами),
- пояснювальну (роз'яснення позицій України у складних конфліктах або політичних рішеннях).

Ці функції часто поєднуються в межах одного виступу, що вказує на багатокомпонентну природу публічного мовлення як форми впливу. Наприклад, у заяві під час брифінгу 23 листопада 2022 року Дмитро Кулеба наголосив: «Коли Росія вбиває українців, руйнує енергетичну інфраструктуру, — ми не просто маємо право захищатися, ми зобов'язані це робити. І ми вдячні кожній державі, яка не зволікає з рішеннями». Цей фрагмент виконує одразу кілька функцій: етичне виправдання дій України, емоційне апелювання до міжнародної спільноти, публічне стимулювання підтримки [48].

Особливістю функціонального наповнення публічних висловлювань Дмитра Кулеби є також орієнтація на довготривалу підтримку України, а не лише на ситуативну допомогу. У багатьох виступах помітна настанова на формування системного уявлення про Україну як «країну, яка веде боротьбу не лише за себе, а за весь вільний світ» [48] (заява під час виступу на полях Генеральної Асамблеї ООН, вересень 2022 року). Таким чином, стратегічна рамка його мовлення — створення політичної картини, в якій підтримка України стає невід'ємною частиною міжнародного обов'язку демократичних країн.

У виступах Дмитра Кулеби послідовно реалізується функція нормативної легітимації дій України, що зумовлює часте посилення на міжнародне право, Статут ООН, принципи суверенітету, територіальної цілісності. Наприклад, у коментарі від 13 грудня 2022 року, опублікованому на сайті МЗС, він зазначив: «Жодне псевдореферендум чи фейкова анексія не мають жодної сили в міжнародному праві. Світ це розуміє. А Росія знову опиняється в ізоляції» [48]. Цей вислів одночасно виконує інформаційну, делегітимізуючу та мобілізаційну функції.

Функціональна спрямованість публічного мовлення Дмитра Кулеби також виражається у відкритій структурі звернень — він не говорить «у стіну», а постійно звертається до конкретних адресатів: лідерів держав, партнерських країн, альянсів, міжнародних організацій. Такий підхід надає його виступам характеру діалогу, а не монологу, що посилює ефективність впливу. Загальна функціональна орієнтація публічних висловлювань Дмитра Кулеби спрямована не лише на передачу інформації, а й на активну участь у формуванні міжнародного дискурсу про війну, мир, безпеку та відповідальність. Його мовлення — це не просто реакція на події, а риторично збудована дія, що формує реакції інших.

Аналіз публічних висловлювань Дмитра Кулеби за період його перебування на посаді міністра закордонних справ України дозволяє окреслити низку ключових тематичних напрямів, що мають системний і стратегічний характер. Усі вони тісно пов'язані з політичним контекстом, глобальними викликами та трансформаціями, спричиненими повномасштабною війною Росії проти України.

Тематичні напрями публічних висловлювань Дмитра Кулеби:

1. Протидія російській агресії та підтримка ЗСУ. Центральною темою абсолютної більшості виступів Дмитра Кулеби є захист України від російської агресії. Цей тематичний блок включає висловлювання щодо бойових дій, зброї, обороноздатності, потреб фронту, стійкості українського народу. Дмитро Кулеба неодноразово наголошував, що оборона України — це оборона Європи і

міжнародного правопорядку: «Кожен постріл по Україні — це постріл по міжнародному праву. Кожна ракета по нашому місту — це удар по Статуту ООН» [48] (брифінг, 11 листопада 2022 року). Особливо часто у цих промовах звучать риторичні конструкції на кшталт: «Ми не просимо, ми пропонуємо спільну безпеку» або «Україна вистояла — і показала, що здатна перемагати». Вони слугують як засіб емоційного посилення меседжів і зміщують фокус з «жертви» на суб'єкта опору [48].

2. Євроінтеграційний курс України. Тематика наближення України до Європейського Союзу та НАТО посідає значне місце у висловлюваннях Дмитра Кулеби. Ця тема подається не лише як стратегічна ціль, а як ціннісна й історична закономірність: «Місце України — в європейській і євроатлантичній спільноті. Не тому, що ми цього просимо, а тому, що ми за це боремося й вмираємо» [48] (заява на полях саміту НАТО, 11 липня 2023 року). Дмитро Кулеба також наголошував на тому, що Україна не просто адаптується до стандартів ЄС, а й «вносить у Європу досвід, гідність і нову силу». Таким чином, євроінтеграційний дискурс трансформується з периферійного в активний.

3. Міжнародна безпека, оборонна підтримка та санкційна політика. Висловлювання Дмитра Кулеби у цьому напрямі мають чітку функціональну мету — забезпечити підтримку України озброєнням, технікою, фінансами, а також посилити санкційний тиск на Росію. Він послідовно апелює до відповідальності партнерів і недопустимості затягування рішень: «Кожен день зволікання коштує життя. Тому кожна відповідь «пізніше» [48] — це погодження на смерть» (брифінг, 21 січня 2023 року). Тематика санкцій подається як моральний і правовий інструмент: санкції — це «не покарання за минуле, а захист майбутнього».

4. Моральна легітимація дій України: свобода, гідність, демократія. Майже в усіх виступах Дмитро Кулеба вдається до акцентів на морально-ціннісних категоріях, де Україна постає не лише як держава, що бореться за свої кордони, а як символ спротиву світовому злу. Часто вживані ключові слова: «воля», «демократія», «цінності», «гідність», «історичний обов'язок».

«Наша перемога — це перемога ідеї, що народ може бути вільним, навіть якщо проти нього стоїть танк» [48] (виступ на Світовому форумі демократії, 10 грудня 2022 року). У цьому тематичному напрямі мовлення виконує ще одну важливу функцію — гуманізацію конфлікту, тобто перетворення абстрактної війни на конкретну боротьбу людей за цінності.

5. Дипломатія правди: боротьба з дезінформацією та пропагандою. Дмитро Кулеба неодноразово звертав увагу на необхідність протидії російській інформаційній агресії. Його виступи на тему фейків, перекручення фактів, використання пропаганди є систематичними й послідовними: «Дипломатія правди — це коли ми не дозволяємо брехні залишитися без відповіді. Це наша нова зброя, і ми будемо її використовувати» [48] (брифінг, 8 грудня 2022 року). Ця тематика набуває особливої актуальності в період активних інформаційних атак проти українських партнерів, медіа та політиків.

6. Гуманітарна тематика: відбудова, мир, допомога. Після фази гострих бойових дій дедалі частіше в промовах Дмитра Кулеби з'являються теми відбудови, майбутнього, ролі міжнародних партнерів у гуманітарній підтримці. Це демонструє зміщення комунікативного акценту від виживання — до майбутнього розвитку: «Після перемоги ми не просто відновимо — ми побудуємо країну майбутнього. І кожен партнер, який з нами сьогодні, буде частиною цієї історії» [48] (виступ на Українському відбудовчому форумі, 22 червня 2023 року). Цей блок мовлення орієнтований на позитивну мобілізацію та формування іміджу України як держави, що дивиться вперед.

Змістовна специфіка висловлювань Дмитра Кулеби визначається одночасним функціонуванням його мовлення на кількох рівнях: політичному, дипломатичному, моральному та стратегічному. Це зумовлює багатшаровість текстів, які поєднують у собі логіку державного інтересу, мовну чіткість дипломатії, емоційне забарвлення воєнного часу та концептуальну послідовність. Виступи Дмитра Кулеби не є імпровізаційними чи суто реакційними: вони готуються у межах чітко вибудованої комунікаційної рамки, де кожна теза має логічну прив'язку до загальної політичної мети.

Ключовою рисою змісту є послідовне вживання лексики дії: дієслова у формі теперішнього та майбутнього часу підкреслюють активність, впевненість, процес прийняття рішень. Це створює образ держави, яка не пасивно реагує, а формує ситуацію. Наприклад, у заяві 17 березня 2023 року Дмитро Кулеба стверджував: *«Ми працюємо щодня, щоб нове озброєння було в Україні якнайшвидше. Ми не чекаємо — ми діємо. Це і є сила сучасної дипломатії»* [48]. Такі висловлювання формують дискурс рішучості, у якому національний наратив постає як ініціативний, а не оборонний.

Другою характерною ознакою змісту виступів Дмитра Кулеби є наголошення на колективній суб'єктності. У його риторичі чільне місце займає займенник «ми», що передає не лише інклюзивність, а й консолідованість державної позиції: *«Ми не залишимо жодного злочину без відповіді. Ми — це не лише Україна. Це всі, хто не боїться називати речі своїми іменами»* (брифінг, 10 жовтня 2022 року) [48]. У цьому прикладі займенник «ми» виконує функцію розширення відповідальності за події в Україні на міжнародну спільноту, перетворюючи дипломатичне мовлення на інструмент морального об'єднання.

Окрему увагу варто приділити стилістичній побудові висловлювань. Дмитро Кулеба вдається до комбінації офіційної дипломатичної лексики з метафоричними образами, що робить виступи одночасно переконливими та емоційно виразними. Наприклад, у заяві після ракетних ударів по енергосистемі він сказав: *«Росія хоче занурити Україну в темряву, але ми не погасимо. Світло цивілізації завжди буде сильніше за морок агресії»* (листопад 2022 року) [48]. У цьому висловлюванні наявні ознаки світоглядної опозиції: «світло — темрява», «цивілізація — агресія». Такі образи дозволяють вийти за межі суто політичного і перенести дискурс у сферу символічних значень, що має сильний емоційно-переконувальний ефект.

Зміст висловлювань також відзначається наявністю логічної структури, яка зазвичай будується за схемою: теза → доказ → висновок → заклик до дії. Це помітно, зокрема, у виступах, адресованих партнерам: *«Україна просить не просто підтримки. Ми просимо рішень. Ми не маємо часу чекати. Кожен день*

означає нову атаку» (виступ на міжнародному форумі, лютий 2023 року) [48]. Такий формат дозволяє уникати розмитості, фіксуючи увагу аудиторії на результаті.

Прикметною рисою є відсутність надмірної термінології — Дмитро Кулеба обирає мову, доступну не лише фаховим дипломатам, а й широкій аудиторії. Це робить його висловлювання придатними до цитування у ЗМІ, повторення політиками, а також — до широкого резонансу у міжнародному публічному просторі. Специфіка змісту визначається ціннісною насиченістю мовлення: лексика, що використовується, апелює до таких понять як «справедливість», «мужність», «гуманність», «відповідальність». Це не просто політичні категорії, а засоби конструювання морального порядку, в якому Україна займає місце держави, що бореться не лише за себе, а за принципи, актуальні для всього демократичного світу.

Тематика публічних висловлювань Дмитра Кулеби за період 2020–2024 років зазнала помітної трансформації, що прямо корелює з політичними реаліями та зміною зовнішньополітичного контексту. Якщо у 2020–2021 роках акцент у промовах був зроблений на стратегічних напрямках розвитку зовнішніх відносин, реформуванні дипломатичної служби та розбудові міжнародних партнерств, то починаючи з лютого 2022 року мовлення стає реактивним, мобілізаційним і глибоко вкоріненим у дискурс війни та безпеки.

На ранньому етапі своєї каденції Дмитро Кулеба приділяв особливу увагу утвердженню України як активного суб'єкта європейської політики. Промови цього періоду містили значну кількість ключових термінів, пов'язаних із поняттями інтеграції, дипломатії рівноправного партнерства, відкритості, реформ: «Наша мета — зробити Україну лідером Центральної Європи, і ми маємо для цього всі інструменти: інституції, волю, партнерів» (виступ у Варшаві, жовтень 2020 року) [48].

Проте з початком повномасштабної війни відбувається тематичний зсув: промови Дмитра Кулеби починають домінантно фокусуватись на темах безпеки, зброї, міжнародної солідарності, протидії агресії, а лексика набуває більш

емоційного, іноді навіть апелятивного забарвлення: *«Сьогодні ми не лише говоримо про безпеку. Ми щодня платимо її ціну кров'ю наших громадян»* (заява на конференції з безпеки у Мюнхені, лютий 2023 року) [48].

У 2022–2024 роках спостерігається зростання інтенсивності використання категорійних суджень і метафор. Якщо раніше промови орієнтувалися на конструктив і дипломатичний оптимізм, то в умовах війни риторика Дмитра Кулеби стала значно жорсткішою. Його висловлювання набули рішучого і вольового тону, в якому переважають такі лексеми, як «перемога», «опір», «боротьба», «зло», «право». Це можна прослідкувати у таких зверненнях: *«Україна стала форпостом демократії. Ми не просимо — ми вимагаємо дій. Кожна країна має обрати сторону: або свобода, або компроміс зі злом»* (виступ у Раді Безпеки ООН, вересень 2022 року) [48].

Водночас, із розвитком війни та появою перспектив деокупації, реконструкції, євроатлантичної інтеграції, тематика промов починає включати елементи бачення майбутнього. Починаючи з середини 2023 року, дедалі частіше з'являються меседжі про відбудову, відновлення, довгострокові партнерства. Це вказує на перехід від риторики виживання до риторики планування: *«Ми будемо майбутнє не лише для себе. Ми будемо нову модель безпеки для всього континенту»* (виступ на Українському відбудовчому форумі, червень 2023 року) [48].

У динаміці 2020–2024 років також змінюється спосіб побудови висловлювань: якщо раніше Дмитро Кулеба часто користувався форматом багатокомпонентного аналізу з поясненням геополітичного тла, то в умовах війни переважає стиль коротких, ударних формулювань, розрахованих на швидке поширення в інформаційному просторі. Зокрема, цитати з його брифінгів часто стають заголовками новин, що свідчить про свідоме структурування мовлення під потреби медіа й публічного резонансу.

Отже, публічні висловлювання Дмитра Кулеби упродовж 2020–2024 років мають виразно стратегічну та багатофункціональну природу. Їхній зміст формується не лише в межах зовнішньополітичного протоколу, а й відповідно

до потреб моменту: війна, дипломатична мобілізація, інформаційна боротьба. Тематичні напрями охоплюють ключові виклики для України — безпеку, міжнародну підтримку, санкції, євроінтеграцію — і водночас просувають ціннісні орієнтири, які формують образ держави як суб'єкта глобальної моралі та відповідальності. У змістовому плані висловлювання Дмитра Кулеби вирізняються динамічністю, лексичною точністю, домінуванням дієвих конструкцій, настановою на діалог і вплив. Його риторика не статична, вона змінюється разом з етапами війни — від дипломатичної обережності до відкритої політичної прямоти. Водночас зберігається цілісність мовного коду, де поняття свободи, гідності, права й перемоги стають стрижневими.

2.3. Комунікативні стратегії та типові риторичні моделі

Комунікативні стратегії, які реалізуються в публічному мовленні Дмитра Кулеби, становлять продуману систему, що забезпечує ефективне функціонування дипломатичного меседжу у внутрішньому та зовнішньому інформаційному просторі. Вони формуються як реакція на поточну політичну ситуацію, але мають стабільне ядро, що спирається на принципи прозорості, чіткості, моральної легітимації та геополітичного орієнтування.

Комунікативні стратегії, в публічному мовленні Дмитра Кулеби:

1. Стратегія пояснення. Ця стратегія ґрунтується на прагненні роз'яснити українську позицію у складних зовнішньополітичних ситуаціях. Дмитро Кулеба системно формулює аргументи з опорою на міжнародне право, факти, логіку подій, уникаючи надмірної емоційності. Такі пояснення спрямовані як на зовнішню аудиторію, так і на внутрішнього слухача. «Участь України в Глобальному Півдні — це не тактика. Це наша стратегія. Ми не вибудовуємо альянси проти когось, ми створюємо нову архітектуру солідарності» (брифінг, 5 червня 2023 року) [48].

2. Стратегія переконання. Дана стратегія реалізується через послідовне формулювання закликів і переконливих аргументів, побудованих на етиці, досвіді, логіці й авторитеті. Дмитро Кулеба не лише апелює до фактів, а й

звертається до раціонального та морального вибору партнерів. «Поставки зброї Україні — це не милість. Це внесок у стабільність усієї Європи. Якщо хтось досі сумнівається — подивіться на Бучу. Це мовчазний аргумент, який усе пояснює» (заява після візиту до Німеччини, квітень 2022 року) [48].

3. Стратегія делегітимації агресора. Однією з найпошлідовніших є стратегія делегітимації Російської Федерації як суб'єкта міжнародного права. Дмитро Кулеба використовує чіткі номінації, метафори, антитези, щоб позбавити російську позицію моральної й політичної основи: «Росія — це держава-терорист. Вона знищує, коли не може перемогти. Вона бреше, коли не здатна довести правду. І вона ховається за ООН, коли її злочини очевидні» (виступ у Раді Безпеки ООН, вересень 2022 року) [48]. У межах цієї стратегії ключову роль відіграє використання етично маркованої лексики, яка створює контраст між «цивілізованим світом» і «агресивним порушником».

4. Стратегія мобілізації. Ця стратегія націлена на активацію підтримки, заклик до рішень, дій, конкретних кроків. Вона домінує у висловлюваннях, звернених до союзників, міжнародних організацій, лідерів країн. Особливістю є форма прямого звернення, категоричність формулювань і високий ступінь емоційного навантаження: «Не існує нейтралітету перед обличчям зла. Кожна держава, яка мовчить, — мовчазний співучасник. Ми закликаємо говорити й діяти» (виступ на форумі «Демократія у дії», лютий 2023 року) [48]. Ця стратегія часто супроводжується використанням повторів, інверсій та гіперболізації масштабів подій.

5. Стратегія нормалізації. Менш помітна, але не менш важлива стратегія — створення образу України як прогнозованого, зрілого та відповідального партнера. У ній Дмитро Кулеба формує враження, що Україна — не лише жертва агресії, а конструктивний учасник глобальних процесів: «Ми не просимо винятків — ми пропонуємо правила. Україна — це нова якість у міжнародній системі» (заява під час виступу в Давосі, травень 2023 року) [48]. У межах цієї стратегії домінують логічні формули, стримана емоційність, підкреслена дипломатична виваженість.

Риторичні моделі, які системно застосовує Дмитро Кулеба у публічних виступах, не є випадковими або ситуативними. Вони становлять продуману систему впливу, адаптовану до різних аудиторій і форматів, але побудовану на спільних засадах: простота формулювання, виразність послугу, логічна завершеність думки та ціннісна аргументація. На відміну від традиційної дипломатичної мови, часто сухої та завуальованої, виступи Дмитра Кулеби орієнтовані на чіткий, адресний і публічно зрозумілий меседж, що має реальний політичний ефект.

Одна з найпоширеніших моделей, до яких вдається міністр, — це модель чіткого меседжу або *message-driven speech*. У такій структурі основна теза подається на початку виступу, максимально концентровано, після чого розгортається через пояснення, приклади, заклики. Це особливо ефективно в умовах інформаційного перевантаження, коли увагу аудиторії необхідно захопити з перших секунд. Наприклад, у зверненні до міжнародної спільноти 17 жовтня 2022 року Дмитро Кулеба почав так: «Коли ракети падають на Київ — мовчання неможливе. Світ має реагувати. І має реагувати зараз» [48]. Цей початок є прикладом цілеспрямованої риторики: одразу позначено проблему, емоційно активізовано аудиторію, сформульовано заклик.

Інша характерна риторична побудова — структура «теза – аргумент – висновок», яка надає виступам логічної завершеності. Наприклад, у промові на саміті ЄС у грудні 2022 року Дмитро Кулеба зазначив: «Україна бореться за право бути. Це не лише наш бій. Це випробування для всієї Європи. І ви це розумієте. Тому наша перемога — це спільна перемога» [48]. Цей вислів репрезентує логічну еволюцію думки — від національного до універсального, що є типовим прийомом у побудові солідарного дискурсу.

Особливу увагу у виступах Дмитра Кулеби займає контрастивна риторика, побудована на бінарних опозиціях: «ми — вони», «вільні — загарбники», «право — терор», «порядок — хаос». Такі протиставлення підсилюють емоційний ефект, допомагають глибше занурити аудиторію в моральний вимір конфлікту й зробити висновки майже неминучими. Наприклад, у виступі на Раді Безпеки

ООН (вересень 2022 року) прозвучала фраза: «Це не просто війна Росії проти України. Це війна старого проти нового. Темряви — проти світла. Історії колонізаторів — проти історії народів, що вимагають гідності» [48]. У цьому фрагменті використано одразу кілька риторичних опозицій, що працюють одночасно на логіку, емоцію та ідеологічну рамку.

Типовою моделлю є використання висловлювань з моральним імперативом. Дмитро Кулеба часто звертається не лише до логіки або політичного інтересу, а й до моралі — універсальної системи координат, у якій чітко розділено добро і зло, справедливість і безкарність. Так, у промові 24 лютого 2023 року він заявив: «Мовчання — це не нейтралітет. Це співучасть. Історія пам'ятає не лише тих, хто стріляв, а й тих, хто відвертався» [48]. Подібні висловлювання створюють ефект виклику: аудиторія змушена зайняти позицію, що знижує ймовірність політичного уникнення чи відстороненості.

У мовленні міністра часто фігурують риторичні запитання: вони вводять слухача в діалогічну ситуацію, сприяють когнітивній активізації. При цьому відповіді часто очевидні, що посилює ефект переконання. Наприклад: «Чи можна назвати партнером того, хто тягне з рішенням? Чи це відповідальна поведінка?» [48]. Ці запитання не потребують відповіді, бо вони вже закладають її у своїй формі. Риторичні моделі у виступах Дмитра Кулеби функціонують не як декоративні засоби, а як механізми публічного впливу, які активізують увагу, формують позицію та закріплюють її у свідомості аудиторії. Вони забезпечують структурну ясність, емоційне залучення та логічну послідовність, що є запорукою ефективної дипломатичної комунікації у воєнний час.

Мовна стратегія Дмитра Кулеби неможлива без системного використання стилістичних засобів, які не лише підсилюють зміст, а й надають виступам образності, експресивності та виразної публічної сили. Ці засоби не функціонують ізольовано: вони вбудовані у структуру риторичних моделей і комунікативних стратегій, забезпечуючи реалізацію основної мети — переконання, мобілізації, пояснення або делегітимації. Стилiстичне наповнення

виступів не перевантажене, воно несе функціональне навантаження, підпорядковане чіткій логіці впливу.

Одним із найпоширеніших прийомів у промовах Дмитра Кулеби є повтор. Він використовується для підсилення меседжу, підкреслення ключового слова або емоційної домінанти. Повтори можуть охоплювати як окремі лексеми, так і цілі конструкції. Наприклад, у зверненні до дипломатів у квітні 2023 року він зазначив: «Ми говорили. Ми попереджали. Ми пояснювали. Але коли вибухнули ракети — стало зрозуміло, що говорити було замало» [48]. Така форма надає виступу ритму, а повторюваність підсилює сприйняття логіки дій міністра та держави.

Активно вживається градація — послідовне нарощування емоційного чи логічного ефекту. Цей прийом дозволяє наростити напруження і вивести аудиторію на кульмінаційне сприйняття меседжу. Наприклад: «Ми захищаємо наші домівки. Ми захищаємо наших дітей. Ми захищаємо Європу» [48]. Такі конструкції не лише додають виступу динаміки, а й будують логічну ієрархію значущості, починаючи з особистого і завершуючи глобальним.

Важливою особливістю мовлення Дмитра Кулеби є системне використання метафори — як засобу створення яскравих образів, що резонують із глибокими ціннісними категоріями. Метафоричні структури у його виступах — це не просто прикраси, а інструменти, що вбудовують події в ширші концепти: світла і темряви, свободи і неволі, життя і руйнування. Наприклад, в одному з виступів він заявив: «Україна — це факел свободи, який світ має підтримати, щоб не згасло світло цивілізації» [48]. У цьому фрагменті країна метафорично уособлюється, а боротьба стає не лише конкретною, а й символічною.

Значну роль відіграє також інверсія — порушення звичного порядку слів заради посилення риторичного ефекту або емоційної виразності. Замість стандартної лексичної побудови Кулеба іноді навмисно змінює порядок, щоб привернути увагу до ключової лексеми: «Не просимо ми — нагадуємо. Бо право — на нашому боці» [48]. Таке формулювання акцентує увагу на суб'єктності, активності та правовій легітимності української позиції.

Часто застосовується також риторичне запитання — як прийом залучення аудиторії до мислення, формального діалогу. Цей прийом змушує слухача подумки дати відповідь, яка, як правило, вже підготовлена контекстом виступу. Наприклад: «Як можна говорити про діалог, коли знищуються цілі міста? Як можна залишатися осторонь, коли відбувається геноцид?» [48]. Питання не потребують відповіді — вони її вже містять, і тим самим створюють риторичний тиск на аудиторію.

У риторичі Дмитра Кулеби простежується також уособлення — оживлення абстрактних понять. Через це категорії «демократія», «право», «цивілізація» постають як активні сили. Це дозволяє підсилити драматизм висловлювань і зробити ціннісну рамку більш емоційно відчутною: «Право сьогодні не просто мовчить — воно кричить. І світ має почути цей крик» [48]. Подібні висловлювання естетично й етично підсилюють меседж, особливо в умовах складної моральної ситуації, як-от війна.

Стилістичні прийоми у публічному мовленні Дмитра Кулеби не функціонують ізольовано — вони інтегровані в загальну комунікативну стратегію. Вони забезпечують риторичну виразність, логічну структурованість і емоційне навантаження, що є критично важливими для ефективної дипломатичної комунікації у кризовий період. Їх ціль — не лише донести інформацію, а й сформувані сприйняття, позицію і, зрештою, спонукати до дій.

Отже, аналіз публічного мовлення Дмитра Кулеби демонструє цілісну, логічно вибудовану систему комунікативного впливу, яка поєднує політичну раціональність, стратегічне мислення та риторичну силу. Його виступи — це не лише реакція на зовнішньополітичні події, а продумана мовна конструкція, спрямована на досягнення конкретних цілей: переконання, мобілізації, делегітимації опонента або створення позитивного образу України на міжнародній арені. Основу комунікативної ефективності становить поєднання різних стратегій: пояснення, переконання, делегітимації, мобілізації та нормалізації. Кожна з них реалізується через набір типових риторичних моделей — від лаконічних чітких меседжів до багаторівневої аргументації, що опирається

на логіку, емоцію і мораль. Особливо показовим є те, що всі ці моделі розгортаються у публічному просторі без втрати чіткості або достовірності.

Важливу роль відіграють стилістичні засоби, які не мають декоративного характеру, а є функціональним інструментом переконання. Повтори, метафори, риторичні питання, контрасти й моральні апеляції створюють живу, динамічну та впливову мову дипломатії. У сукупності ці елементи формують стиль, у якому дипломатія — це не лише протокол, а й словесна боротьба за істину, право, справедливість і міжнародну солідарність. Дмитро Кулеба виступає як приклад публічного мовця, здатного перетворювати політичну позицію на сильний мовний інструмент.

РОЗДІЛ 3. ЛІНГОРИТОРИЧНІ ЗАСОБИ ТА ПРИЙОМИ У ВИСТУПАХ ДМИТРА КУЛЕБИ

3.1. Лексико-стилістичні засоби та мовна образність

Мовлення Дмитра Кулеби на лексико-стилістичному рівні вирізняється функціональною насиченістю, ціннісною орієнтованістю та поєднанням двох мовних реєстрів — офіційно-ділового і публіцистично-емоційного. Такий симбіоз лексичних пластів дозволяє досягати одночасно інституційної легітимності й емоційної залученості, що критично важливо в умовах інформаційної боротьби та комунікації з глобальною аудиторією.

На рівні загального лексичного профілю мовлення Кулеби спостерігається тенденція до домінування дієслівної, динамічної лексики. Його висловлювання наповнені словами дії: «захищати», «підтримати», «реагувати», «вимагати», «пояснити», «діяти». Це формує відчуття постійного руху, ініціативи, живого дипломатичного процесу. У промові від 28 лютого 2022 року, виступаючи на спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН, Дмитро Кулеба зазначив: «Ми не просимо — ми діємо. Ми не благаємо — ми організуємо оборону демократії» [48]. У цьому висловлюванні ключовими є протиставлення дієслівних дій (просити/діяти, благати/організовувати), що підсилює образ суб'єктності України.

У словнику Кулеби переважає оцінна та модально маркована лексика, що підсилює риторичну виразність: «невиправдана агресія», «жорстокий напад», «героїчний спротив», «справедливе покарання». Подібні сполучення лексем не є випадковими — вони формують смислові блоки, які закріплюються в інформаційному просторі як репрезентативні для української позиції. Така лексика працює як маркер не лише емоційного впливу, а й позиційного кодування ситуації: вона чітко визначає, хто жертва, а хто агресор, що є справедливим, а що — злочинним.

Окремо варто звернути увагу на поєднання термінологічної точності та публіцистичної експресії. Наприклад, у промові під час виступу в Давосі

(травень 2023 року) звучала фраза: «Путін хоче замінити міжнародне право правом сильнішого. Але це неприйнятно в XXI столітті» [48]. Тут поряд із юридичним терміном «міжнародне право» вживається метафорична конструкція «право сильнішого», що емоційно моделює конфліктне протиставлення цінностей і норм.

На стилістичному рівні мовець виявляє високий ступінь мовної гнучкості, вміло поєднуючи офіційно-дипломатичні фразеологізми з більш експресивними та навіть народно орієнтованими зворотами. У зверненні до українців під час брифінгу (21 червня 2022 року) Кулеба сказав: «Вони хотіли нас зламати — ми стали ще міцнішими. Вони хотіли знищити — ми об'єдналися. Бо ми українці» [48]. Цей фрагмент демонструє використання синтаксичного паралелізму, дієслівних антонімів і емоційно-патріотичної лексики. Він показовий у контексті формування національної єдності через мовний вплив. Лексико-стилістичний рівень публічного мовлення Дмитра Кулеби ґрунтується на динамічній, дієвій лексиці, структурній ясності та продуманому використанні емоційно й етично навантажених словоформ. Це дозволяє йому досягати кількох цілей одночасно: переконувати, мобілізувати, пояснювати, надихати. Його мова — це мова дипломатії дії, а не протоколу.

Однією з ключових характеристик публічного мовлення Дмитра Кулеби є інтенсивне використання емоційно-маркованої лексики, що виконує роль не лише засобу виразності, а й потужного інструмента соціального впливу. Такі лексеми слугують маркерами ставлення мовця до подій, явищ чи осіб і чітко вказують слухачеві або читачеві, як ці події повинні сприйматись. Цим досягається висока ступінь смислової керованості повідомлення.

У виступах міністра спостерігається системне протиставлення позитивно та негативно маркованої лексики, що формує чітку емоційно-смилову дихотомію. Серед позитивно забарвлених понять домінують такі лексеми, як: «гідність», «свобода», «солідарність», «мужність», «єдність», «перемога». Вони функціонують як смислові опори, на які вибудовується ідентичність України як держави-захисника демократичних цінностей. Наприклад, у промові на

Глобальному форумі безпеки (червень 2023 року) Кулеба наголосив: «Ми воюємо не лише за територію. Ми боремось за свободу, за гідність, за право бути собою» [48]. У цьому фрагменті емоційно позитивні лексеми формують концептуальний блок, що апелює до універсальних цінностей.

Протилежну частину мовного поля становить лексика з яскраво негативним забарвленням, яка використовується для опису дій агресора, наслідків війни, порушень міжнародного права. Часто вживаються слова: «терор», «варварство», «геноцид», «злочин», «руйнування», «брехня», «катування». Наприклад, у заяві 10 квітня 2022 року після звільнення Бучі Кулеба зазначив: «Те, що ми побачили в Бучі, — не просто злочин. Це — навмисний терор проти людяності. Це — виклик усьому, що ми називаємо цивілізацією» [48]. Тут слова «злочин», «терор», «виклик» мають не лише фактологічне, а й емоційно-моральне навантаження, створюючи поле етичної напруги.

Характерною рисою виступів є акцентування колективної суб'єктності через емоційно підсилені займенникові структури: «ми, українці», «наша боротьба», «наш шлях». Це дозволяє Кулебi водночас артикулювати національну єдність і включати слухача в активну позицію. Так, у зверненні 14 жовтня 2022 року звучить: «Нас хотіли поставити на коліна — ми стоїмо. І стоятимемо. Бо ми — народ, який не зламати» [48]. Емоційно-марковане слово «зламати», у поєднанні з виразом «народ, який не зламати», створює потужну формулу спротиву та національної гідності.

Також слід відзначити здатність Кулеби перетворювати нейтральні слова на емоційно заряджені за рахунок контексту й синтаксичних конструкцій. Наприклад, слово «реакція» у типовому політичному дискурсі має нейтральне значення. Проте в риторичі Кулеби воно часто набуває імперативного навантаження, як у заяві: «Світ має не просто стежити. Світ має реагувати. І реагувати негайно» [48]. Тут лексема «реагувати» втрачає інертність і набуває риси морального обов'язку.

Важливо й те, що емоційно маркована лексика використовується не хаотично, а в межах чітко спланованої логіки меседжу. Це дозволяє уникати риторичного перевантаження й зберігати баланс між експресією та інформативністю. Текст виступу завжди «працює» на одну доміанту — переконати, закликати, пояснити чи мобілізувати. Емоційно-маркована лексика в мовленні Дмитра Кулеби виконує функцію смислового маркування простору «свої — чужі», «правильне — аморальне», «цінне — загрозливе». Вона є не лише засобом мовної експресії, а ключовим елементом у побудові ефективної політичної комунікації, орієнтованої на дії, солідарність і підтримку України у світі.

Одним із ключових інструментів комунікативної стратегії Дмитра Кулеби є мовна образність, яка виконує не лише естетичну функцію, а насамперед — риторичну, тобто функцію впливу на уявлення, емоції та ціннісні орієнтири аудиторії. Використання метафор, порівнянь, уособлень, паралелізмів і алегорій забезпечує глибше сприйняття складних політичних смислів через зрозумілі, образні структури.

Метафора — доміантний прийом у мовленні Кулеби, який перетворює політичну реальність на образну карту цінностей. У виступі на Мюнхенській конференції з безпеки (лютий 2023 року) він охарактеризував Україну як «щит Європи, який бере на себе удар» [48]. Образ «щита» виконує подвійну функцію: з одного боку — це символ оборони, із другого — натяк на жертвність і стратегічну важливість України. Подібні метафори є стратегічним засобом легітимації політичної підтримки, апелюючи до морального обов'язку партнерів.

Не менш вагомою є алегорична модель опору, що простежується в багатьох виступах, де Україна уособлюється як живий організм, спільнота або герой, що бореться проти «темряви», «зла», «страху». У виступі 24 серпня 2022 року на День Незалежності України прозвучало: «Коли ракети націлені в наші будинки — ми стаємо бронею. Коли темрява насувається — ми запалюємо світло» [48]. У цьому фрагменті образи «броні» та «світла» формують не лише

емоційну підтримку, а й чіткий наратив стійкості, світоглядної переваги над агресором.

Часто використовуються й уособлення, через які абстрактні поняття набувають рис живих суб'єктів. Це дозволяє персоніфікувати такі поняття, як «демократія», «право», «цивілізація», перетворюючи їх на активних учасників геополітичного процесу. Так, у виступі в ООН (вересень 2022 року) Дмитро Кулеба зазначив: «Право сьогодні не мовчить. Воно б'ється разом із нами» [48]. Це висловлювання перетворює абстрактне поняття на бойового союзника, тим самим посилюючи легітимність боротьби України.

Важливим прийомом є паралелізм, особливо синтаксичний. Він дозволяє не лише надати тексту ритмічності, а й забезпечити семантичну підсиленість і акцентуацію ключових смислів. Наприклад: «Вони хотіли нас зламати — ми вистояли. Вони знищували — ми відбудовуємось. Вони брехали — ми говорили правду» [48]. Тут паралельна побудова речень створює відчуття незламності, а повторювані конструкції формують інтонацію мобілізаційного заклику.

Дмитро Кулеба також активно використовує антифрази та іронічні конструкції, зокрема в контексті критики бездіяльності окремих міжнародних партнерів. Це дозволяє йому висловити несхвалення без прямого конфлікту. У промові від 15 червня 2023 року на полях саміту НАТО прозвучало: «Очевидно, що деякі рішення потребують не лише розуміння, а й сміливості. Хоча розуміння, як виявилось, іноді вистачає лише на твіти» [48]. Ця конструкція іронічно підкреслює розрив між словами й діями, формуючи критичне, але дипломатично допустиме повідомлення. Мовна образність у виступах Дмитра Кулеби — це не лише вияв індивідуального стилю, а ретельно спланований комунікативний інструмент, спрямований на формування емоційної відповіді, мобілізації підтримки та утвердження української позиції як морально виправданої. Завдяки цій образності мова міністра виходить за межі звичного дипломатичного дискурсу і стає активною зброєю в інформаційній війні.

Насамперед, виступи міністра закордонних справ структуровані за принципом одного сильного меседжу, навколо якого вибудовується логіка

тексту. Часто цей меседж подається на початку й багаторазово підсилюється протягом виступу через повторення ключових слів, варіативні формулювання та метафоричні обрамлення. Така стилістична стратегія створює ефект концентрації уваги на головному — навіть у разі складних або багаторівневих повідомлень. Наприклад, у промові на конференції з відновлення України в Лондоні (червень 2023 року) Кулеба з перших слів заявив: «Україна — не уламок старого світу. Вона — фундамент нового». Уся подальша структура виступу «працювала» на розвиток цієї думки — через приклади, узагальнення, емоційні й логічні конструкції [48].

Далі, варто зазначити ритмізацію промов через стилістичні прийоми, що сприяє утриманню уваги слухача. Основними засобами є паралелізм, градація, анафора (повтор на початку речення) та епістрофа (повтор у кінці). Наприклад: «Ми вистояли в лютому. Ми вистояли у березні. Ми вистояли у квітні. І вистоїмо в липні» [48]. Така форма створює не лише ритміку, а й відчуття поступової перемоги, часу, неперервності боротьби. Водночас вона полегшує сприйняття складного змісту через інтонаційно марковану структуру.

Окреме місце посідає інтонаційна організація тексту, яка, хоч і не фіксується на письмі, часто вгадується через пунктуацію: короткі речення, тире, запитальні конструкції, вигуки. Наприклад: «Що це означає? Це означає лише одне: підтримка — зараз. Не завтра. Не коли зручно. Зараз!» [48]. Цей фрагмент виразно структуровано через уривчасті речення й повтори, що створює ефект емоційної напруги та риторичної кульмінації. Подібні елементи стилістичної організації є типовими для екстрапрофесійного політичного мовлення, яке виходить за межі дипломатичного протоколу.

Значним є також функціональне використання риторичних пауз і синтаксичних інверсій, які дозволяють акцентувати увагу слухача на важливому. Вони реалізуються через зміни порядку слів, що порушують шаблонне очікування і, відповідно, загострюють сприйняття. Наприклад: «Не ми просимо — ви самі знаєте, що маєте зробити» [48]. Така побудова містить подвійний

смысл: апеляцію до самосвідомості адресата й водночас делікатний, але наполегливий заклик до дії.

Особливістю стилістичного структурування виступів є також драматургічне нарощування напруги — від опису фактів і реалій до кульмінаційного емоційного меседжу, який часто завершує промову. Це створює завершений ефект — слухач не лише отримує інформацію, а й доходить до емоційного резюме, яке впливає на подальше ставлення. Така структура виявляється, наприклад, у виступі Дмитра Кулеби перед Радою Європи (жовтень 2022 року), де промова закінчується словами: «Ви маєте шанс. Шанс бути на правильному боці історії. Не втрачайте його» [48]. Це завершення є елементом риторичної кульмінації, що залишає післясмак відповідальності у слухача. Стилiстичне структурування публічних виступів Дмитра Кулеби базується на балансі між змістовою глибиною і формальною виразністю. Воно забезпечує не лише зрозумілість і запам'ятовуваність промов, а й мобілізаційний ефект, який є необхідним в умовах комунікаційної війни. Його стиль — це стиль мобілізованого слова, організованого за законами публічного впливу.

Отже, лексико-стилістичний рівень публічних виступів Дмитра Кулеби є не просто елементом індивідуального стилю мовлення, а потужним риторичним механізмом, який виконує комунікативні, емоційно-переконливі та ідеологічні функції. Виступи міністра закордонних справ України демонструють чітко вибудовану систему стилістичних засобів, що служать формуванню політичного меседжу, мобілізації міжнародної аудиторії та легітимації української позиції у світовому дискурсі. Ключовою рисою мовлення Дмитра Кулеби є домінування дієслівної, динамічної, етично навантаженої лексики. Це забезпечує постійну комунікативну рухливість, акцент на дії, активності, спротиві. Водночас наявність емоційно маркованих лексем дозволяє не лише донести факт, а й сформулювати до нього ставлення — через слова на кшталт «терор», «героїзм», «гідність», «злочин», «солідарність». Мовна образність у виступах — метафори, алегорії, уособлення — створює образи, здатні впливати не лише на розум, а й

на емоції. Образ України як «щита Європи», як «світла у темряві» чи «фортеці» забезпечує ідентифікацію адресата з позицією мовця. Стилiстичне структурування тексту — ритмізація, паралелізм, кульмінаційна побудова — підсилює ефект впливу, формуючи цілісну систему мовної дії.

3.2. Аргументація, переконання та засоби впливу на аудиторію

Публічні виступи Дмитра Кулеби демонструють високу ступінь структурної організованості аргументації. Його промови — це не спонтанна риторика, а чітко побудовані послідовності тез, доказів і логічних переходів, які мають на меті переконати конкретну аудиторію в легітимності української позиції. Таку побудову аргументації можна розглядати як частину загальної дипломатичної стратегії, яка поєднує раціональне переконання та емоційний вплив.

Переважно Дмитро Кулеба використовує три типи аргументів — логічні, морально-ціннісні та емоційні. Логічні аргументи базуються на фактах, цифрах, хронології подій, міжнародних правових документах. Наприклад, у промові 24 березня 2022 року на саміті НАТО він навів чітке обґрунтування потреби в системах ППО: «Кожна ракета, яку ми не збили, — це ще одна зруйнована школа, ще один убитий цивільний. І це можна змінити — передачею необхідного озброєння» [48]. Цей фрагмент має класичну структуру аргументації: причина (ракети летять), наслідок (жертви), рішення (передати зброю).

Морально-ціннісні аргументи є не менш важливими. Вони апелюють до уявлень про справедливість, людяність, право на захист. Виступаючи на засіданні Ради Безпеки ООН (вересень 2022 року), Кулеба сказав: «Коли вбивають дітей — це не політика. Це — злочин. І мовчання тут — співучасть» [48]. Така форма аргументації викликає моральний резонанс, змушуючи адресата задуматися про свою позицію не як державного діяча, а як людини.

Емоційні аргументи часто переплітаються з логічними й ціннісними. Вони реалізуються через наративи, персоналізовані історії, апеляції до почуттів. Наприклад, у відеозверненні 19 березня 2022 року Кулеба звернувся до

іноземних громадян: «Ви дивитесь новини. Ви бачите наші зруйновані міста. Уявіть, що це ваша домівка. Ваші діти. Ваш будинок. Ваш біль» [48]. Тут використано стратегію емпатичної аргументації, яка спонукає слухача ототожнити себе з українцями.

Характерною рисою аргументації Кулеби є висока логічна дисципліна. Аргументи не подаються хаотично — вони підпорядковані загальному риторичному замислу й розгортаються за схемою: теза → підкріплення → висновок → заклик. Це створює ефект внутрішньої завершеності кожного фрагмента мовлення. У поєднанні з чіткою композицією виступу така логічна організація забезпечує сприйняття меседжу як структурно цілісного й етично обґрунтованого.

У риторичній практиці Дмитра Кулеби чітко простежується цілісна система переконання, яка базується на трьох фундаментальних складниках: логосі (раціональній аргументації), етосі (легітимації мовця як авторитетної фігури) та пафосі (емоційній залученості аудиторії). Ці засоби не застосовуються ізольовано, навпаки — Дмитро Кулеба інтегрує їх у єдину комунікативну стратегію, яка має на меті формування довіри, виклик емпатії й мобілізацію до дії.

Логос, або логічне переконання, у виступах міністра реалізується через точні, перевірені факти, посилання на міжнародні договори, статистику, цитати з резолюцій та звітів. Наприклад, у виступі на Генеральній Асамблеї ООН 20 вересня 2022 року Дмитро Кулеба наголосив: «Більше ніж 80% російських ракет спрямовані на цивільні об'єкти. Це задокументовано. Це — не помилка, а цілеспрямована тактика» [48]. Тут використано логос не лише як фактологічну базу, а як елемент риторичного тиску: аудиторія не просто чує дані — вона зобов'язана реагувати.

Другий важливий компонент — етос, який формується через самопрезентацію мовця як носія моральної, політичної та професійної легітимності. Кулеба не просто виступає як державний чиновник — він постає як представник народу, дипломат із твердими ціннісними орієнтирами, особа з

міжнародною репутацією. У зверненні до Європарламенту (жовтень 2022 року) він зазначив: «Я не прошу. Я свідчу. Я говорю не лише від себе. Я говорю від імені мільйонів українців» [48]. Таким чином, формується образ мовця, якому можна вірити — не через титул, а через моральний мандат.

Пафос, або емоційне залучення аудиторії, — ключова складова переконання в умовах війни. Він проявляється у використанні персоніфікованих прикладів, описів трагедій і страждань, а також через апеляцію до цінностей, близьких міжнародній спільноті. У промові 1 квітня 2022 року Кулеба наголосив: «Я бачив тіла убитих дітей. Їхні обличчя — мовчазне обвинувачення. Ви можете відвернутися. Але не скажете, що не знали» [48]. Це не просто емоція — це моральний тиск, що мобілізує свідомість слухача до оцінки й дії. Система переконання в публічному мовленні Дмитра Кулеби є продуманою й глибоко риторичною. Вона спирається не лише на зміст, а й на особисту довіру до мовця та здатність емоційно захопити й утримати увагу. Саме поєднання логосу, етосу й пафосу робить його виступи не декларативними, а впливовими.

В арсеналі Дмитра Кулеби як політичного комунікатора — багатий набір мовних засобів, що цілеспрямовано використовуються для підсилення впливу на слухача або читача. Йдеться не лише про лексичний вибір, а й про синтаксичні, інтонаційні та стилістичні конструкції, які забезпечують високу емоційну і семантичну насиченість виступів.

Серед найпоширеніших засобів — риторичні питання, які змушують адресата замислитися або погодитися із запропонованою тезою без прямого нав'язування. Наприклад, у промові 22 березня 2022 року Дмитро Кулеба запитує: «Скільки ще має бути смертей, щоби світ нарешті сказав: досить?» [48]. Це запитання не потребує відповіді — воно емоційно зобов'язує слухача прийняти моральну позицію мовця.

Також часто використовуються повтори, які виконують функцію акцентуації і ритмізації повідомлення. Виступ на міжнародному форумі в Берліні (грудень 2022 року) містив наступну структуру: «Ми боремось. Ми вистояли. Ми не здамося. Ми переможемо» [48]. Такий паралелізм формує ритмічний імпульс,

що підсилює емоційне навантаження й сприяє запам'ятовуванню ключових меседжів.

Не менш важливим засобом є контрастні пари, які чітко окреслюють межу між «добром» і «злом», «справедливістю» і «злочином», «ми» і «вони». Контраст дозволяє структурно чітко розставити акценти, особливо в кризовому контексті. Наприклад: «Вони нищать — ми будемо. Вони вбивають — ми рятуємо. Вони брешуть — ми говоримо правду» [48]. Така структура посилює відчуття моральної переваги, створюючи чіткий фрейм цінностей.

Окремої уваги заслуговують звертання до конкретної аудиторії. У виступах Кулеби часто з'являються фрази: «Шановні колеги», «Громадяни світу», «Друзі України», які не лише маркують цільову групу, а й створюють ефект прямого включення слухача в комунікативну ситуацію. Використання дієслів наказового способу («реагуйте», «підтримайте», «не мовчіть») також належить до засобів прямого впливу. Це активізує сприйняття, змушує аудиторію не просто слухати, а діяти або принаймні емоційно долучитися.

Також у виступах Кулеби наявна мовна ескалація — поступове нарощування інтенсивності висловлювань. Вона досягається за допомогою градації, як-от: «Спочатку ігнорували. Потім сумнівались. Тепер — бояться. І правильно роблять» [48]. Цей прийом не лише драматизує зміст, а й підкреслює розвиток ситуації в часі. Мовні засоби впливу у виступах Дмитра Кулеби — це не випадковий набір прийомів, а цілісна система впливу, яка дозволяє тримати увагу, емоційно залучати й переконувати аудиторію на різних рівнях сприйняття.

Одним із важливих аспектів комунікативної стратегії Дмитра Кулеби є вміння адаптувати риторику залежно від типу аудиторії — внутрішньої (українське суспільство) та зовнішньої (міжнародна дипломатична спільнота, уряди, організації, громадяни інших країн). Кожна з цих груп має свою систему очікувань, культурно-ціннісних координат та рівень інформованості, що безпосередньо впливає на добір мовних засобів і аргументаційних акцентів.

У зверненнях до внутрішньої аудиторії домінує мобілізаційна риторика. Вона побудована на національних символах, зверненнях до історичної пам'яті,

спільного болю й гордості. Тут активно використовуються слова-символи: «нація», «герої», «гідність», «звитяга», «незламність». У промові 24 серпня 2022 року з нагоди Дня Незалежності Кулеба зазначив: «Наша свобода — не дарунок. Вона вистраждана. Вона вистояна. Вона належить тим, хто заплатив найвищу ціну» [48]. Це не просто констатація — це форма посилення національного духу через мовне об'єднання колективного досвіду.

Натомість у комунікації з міжнародною аудиторією пріоритетом є раціоналізація, апеляція до спільних цінностей та правових аргументів. Дмитро Кулеба послідовно вибудовує образ України як демократичної, правової держави, що бореться не лише за себе, а й за світовий порядок. Наприклад, у виступі на форумі в Давосі (січень 2023 року) він сказав: «Україна сьогодні — це поле битви між диктатурою й свободою. Але це не лише наша битва. Це — ваш виклик також» [48]. Тут використано інклюзивну форму звернення до світової спільноти, що створює ефект особистої причетності.

Окрему роль відіграє платформа виступу, яка визначає тональність і глибину аргументації. Виступи на міжнародних форумах, у структурах ООН чи перед урядовцями містять більше термінології, фактажу, офіційних формулювань. Натомість звернення в соціальних мережах, зокрема у Twitter, Instagram, Telegram, часто відзначаються більшою емоційністю, стислістю, навіть іронією, що також працює на ефект залучення. Наприклад, у Twitter-повідомленні від 20 жовтня 2022 року він написав: «Нам не потрібна ваша жалість. Нам потрібні ваші танки. І — вчасно» [48]. Цей формат відповідає логіці сучасної цифрової комунікації: коротко, жорстко, без зайвого пояснення.

Інструментом впливу виступає і паралельне використання мов — англійської, української, іноді французької. Завдяки цьому Кулеба усуває бар'єр сприйняття і демонструє повагу до адресата. Це також створює ефект присутності, що підсилює довіру до промовця. Дмитро Кулеба демонструє високу здатність адаптації публічної риторики до різних типів аудиторій. Його адресне мовлення — це не просто багатомовність чи жанрова варіативність, а

стратегічне моделювання впливу: від мобілізації співгромадян до дипломатичного тиску на світових майданчиках.

Отже, публічне мовлення Дмитра Кулеби вирізняється високим ступенем аргументативної впорядкованості та стратегічної ефективності. Його промови — це не лише комунікація фактів чи офіційних позицій, а цілісна риторична система, сконструйована з урахуванням конкретної аудиторії, політичного контексту та інформаційної мети. Дмитро Кулеба майстерно використовує три базові складники риторичного переконання — логос, етос і пафос. Логос забезпечує раціональне підґрунтя для довіри, ґрунтуючись на точних фактах, міжнародних документах, статистичних даних. Етос формує образ мовця як морального, відповідального й легітимного представника держави, що говорить від імені всього народу. Пафос слугує емоційною ланкою, що проникає в ціннісну систему слухача й створює ефект моральної співучасті.

Мовні засоби переконання — риторичні питання, повтори, звертання, дієслова наказового способу, емоційна градація — дозволяють не лише тримати увагу аудиторії, а й конструювати потужний впливовий меседж. Кожна така промова — це акт цілеспрямованої дії, де слово перетворюється на засіб дипломатичного тиску або мобілізації. Адаптація до типу аудиторії — ще один ключовий елемент ефективності. Виступи для українського населення насичені патетикою, національною образністю та закликами до єдності. Натомість комунікація з міжнародними структурами побудована на юридичних аргументах, фактах і спільних цінностях.

3.3. Іміджетворення та риторичні прийоми самопрезентації

Публічне мовлення Дмитра Кулеби послідовно формує імідж політика, що поєднує компетентність, етичну відповідальність і людську щирість. Його самопрезентація базується на стратегічному балансі між образом професійного дипломата та голосом народу, що бореться за справедливість. Цей образ не є декларативним — він вибудовується через систематичне використання мовних конструкцій, звернень і риторичних акцентів.

Ключовим прийомом іміджетворення є використання першої особи однини в поєднанні з інклюзивною множиною. У промовах часто звучить: «Я звертаюсь до вас не лише як міністр, а як українець, чия країна щодня бореться за виживання» (виступ перед Радою Європи, жовтень 2022 року) [48]. Тут поєднано особисту ідентичність із загальнонаціональною, що створює образ «свого серед своїх», навіть у міжнародному контексті.

Водночас Кулеба часто говорить від імені всієї держави, підкреслюючи свою роль не як окремого функціонера, а як рупора країни: «Я говорю не від себе. Я говорю від імені мільйонів українців, які хочуть справедливості й безпеки» (ООН, вересень 2022 року) [48]. Такий підхід посилює імідж довіреного речника суспільства й морального посередника між Україною та світом.

Імідж «морального дипломата» формується також через відвертість, прямоту та емоційність. Дмитро Кулеба часто уникає дипломатичних евфемізмів, натомість використовує жорсткі, але чесні формулювання: «Ви можете не надати нам зброю. Але потім не дивуйтесь новим похованням під обстрілами. Ваша бездіяльність — це теж рішення» (виступ у Брюсселі, червень 2023 року) [48]. Цей стиль посилює сприйняття Кулеби як лідера, здатного до відповідальних, навіть непопулярних заяв заради принципової позиції.

Окремий акцент — це демонстрація емоційної залученості, що створює враження небайдужості та внутрішньої щирості. У багатьох промовах Дмитро Кулеба згадує особисті спостереження, власну реакцію на трагедії, побачене під час воєнних подій. Це створює не лише ефект присутності, а й посилює довіру до мовця як людини, а не лише офіційної особи. Образ Дмитра Кулеби у публічному мовленні не є штучно нав'язаним — він створюється через систематичне використання мовних засобів самопрезентації, які формують імідж морального, професійного та емоційно включеного лідера. Його публічний голос — це голос, що звучить упевнено, чесно і від імені всієї країни.

Риторична самопрезентація Дмитра Кулеби має стратегічно продуманий і водночас людяний характер. Він не просто «говорить як міністр», а позиціонує себе як представника морального інтересу нації. Його мова демонструє

комбінацію офіційної дипломатичної сили й особистісної автентичності, що значно підсилює ефект сприйняття.

Одним із найтипівіших прийомів є інклюзивна риторика, де мовець постає не як відокремлений суб'єкт, а як складова колективного «ми». У промові на міжнародному безпековому форумі у Вільнюсі (липень 2023 року) Кулеба зазначив: «Я не просто урядовець. Я один із тих, хто проживає цю війну разом зі своїм народом» [48]. Це не лише емпатійне послання, а й стратегічне поєднання себе з аудиторією, що створює спільну позицію.

Інший риторичний прийом — персоніфікація меседжу, тобто подання інформації крізь призму особистого досвіду. Це проявляється у вживанні першої особи, згадках власних почуттів, спостережень, реакцій. Наприклад: «Я бачив, як люди залишають свої домівки під обстрілами. Я розумію, чому ми не можемо чекати ще одного саміту — треба діяти зараз» (виступ перед журналістами, листопад 2022 року) [48]. Це дає змогу слухачеві повірити в щирість мовця і водночас — краще зрозуміти емоційний контекст.

Дмитро Кулеба також ефективно застосовує баланс між формальністю і людяністю. Він не боїться звертатися до співрозмовників простою, зрозумілою мовою. Так, у коментарі під час брифінгу (березень 2023 року) він зазначив: «Скажу без дипломатії: якщо ви сумніваєтеся, що Росія бреше — просто послухайте її представника» [48]. Такі прийоми знижують бар'єр між спікером і аудиторією, створюють ефект відкритості, «людини без маски».

Також важливою є стратегія послідовного повторення ключових «я»-тверджень, що формують цілісне сприйняття особистості мовця. У промовах часто звучать формули на кшталт: «Я свідок», «Я не прошу — я вимагаю», «Я говорю від імені». Вони працюють на побудову рішучого, чітко окресленого іміджу, який не коливається перед складними ситуаціями.

Застосовуються риторичні контрасти: «Я не дипломат у кабінеті — я дипломат на передовій» [48]. Такі звороти підсилюють сприйняття мовця як активного, реалістичного, «некабінетного» діяча, який розуміє практичні виклики і не ховається за формулюваннями. Система риторичних прийомів

самопрезентації Кулеби — це інструмент, який формує довіру, наближає публічного актора до аудиторії та посилює сприйняття його позиції як особисто вмотивованої й водночас національно важливої.

Стратегія іміджетворення Дмитра Кулеби особливо чітко виявляється у ключових публічних зверненнях, зроблених у критичні періоди війни, дипломатичних перемовин чи політичного тиску. Його виступи не просто доносять інформацію — вони конструюють публічний образ, який має викликати довіру, повагу й готовність до дій. Під час засідання Ради Безпеки ООН у вересні 2022 року Кулеба не лише виступав від імені України, а й будував власний авторитет на основі морального досвіду: «Я приїхав не зі столиці, а з країни, яку обстрілюють щодня. Моя дипломатія сьогодні — це бронезилет і правда» [48]. Це висловлювання створює чіткий образ дипломата-реаліста, який не ховається за формулами, а виконує свою місію під загрозою.

У промові на конференції в Лондоні (травень 2023 року), присвяченій післявоєнній відбудові, Дмитро Кулеба стратегічно позиціонує себе не лише як жертву обставин, а як активного реформатора: «Я не з тих, хто просить. Я з тих, хто планує. Відбудова України — це не подачка. Це інвестиція у вашу безпеку» [48]. Такі висловлювання відходять від риторики жалю й переводять імідж політика в категорію стратегічного мислителя з чіткою позицією.

Наступним прикладом є його звернення до журналістів у Брюсселі (червень 2023 року), де імідж політика доповнюється прямою й невідконтрольністю кліше: «Я не боюся сказати, що деякі союзники втомилися. Але нагадаю: нам боляче щодня. Ми не маємо права на втому» [48]. Ця риторична конструкція працює на кількох рівнях — зміцнює імідж Кулеби як чесного і принципового, водночас закликаючи аудиторію до відповідальності.

Стратегічним також є звернення в соціальних мережах. У Twitter-публікації від 10 листопада 2022 року він написав: «Кожна затримка — це ще одна вирва. Кожен сумнів — це чиясь втрата. Вибір є — діяти зараз» [48]. Така форма риторики, лаконічна, емоційно стисла, ідеально підходить до цифрової дипломатії й формує імідж мовця, здатного до дії, а не лише оцінок. Дмитро

Кулеба не лише говорить про себе — він говорить через себе, створюючи багатогранний образ: воїн дипломатії, моральний авторитет, носій чіткого бачення, людина серед людей. Кожен виступ — це стратегічно продуманий іміджевий меседж, де слово стає частиною політичної дії.

Отже, мовна самопрезентація Дмитра Кулеби є цілісною, стратегічно вивіреною системою, що слугує формуванню сильного, послідовного й довіреного політичного іміджу. У виступах він постає не лише як високопосадовець, а як особистість, тісно пов'язана з народом, реаліями війни та спільним болем. Це дає його публічному образу людську глибину та емоційну легітимність. Дмитро Кулеба системно використовує риторику «я» і «ми», що дозволяє йому одночасно виступати і як індивідуальний носій позиції, і як колективний речник України. Його висловлювання наповнені чітко окресленими ролями: дипломат, борець, свідок, стратег. Завдяки повторюваним акцентам («я говорю не від себе», «я — голос країни», «я не прошу — я вимагаю») формується стабільне й упізнаване мовне «я», яке аудиторія зчитує як надійне.

Риторичні прийоми, які він застосовує, — це не лише стилістика, а засоби довіри. Вони працюють на кількох рівнях: емоційному, моральному, інформаційному. Стратегії прямоти, включеності, персоніфікації та інклюзії підсилюють образ Кулеби як лідера, який не боїться відповідальності, говорить відверто й діє послідовно.

Таким чином, іміджетворення у виступах Дмитра Кулеби є не другорядним ефектом, а структурною частиною його комунікативної тактики. Воно забезпечує ефективну взаємодію з аудиторією, підкріплює зміст меседжів і зміцнює міжнародну та внутрішню довіру до позиції, яку він представляє.

ВИСНОВКИ

У межах проведеного дослідження здійснено комплексний аналіз лінгвориторичних засобів і прийомів публічного мовлення Дмитра Кулеби в контексті сучасного українського політичного дискурсу. Результати аналізу підтверджують, що риторичні стратегії, реалізовані у виступах Кулеби, не є випадковими або суто інтуїтивними — навпаки, вони мають системний характер і функціонують як ефективні інструменти комунікативного впливу.

Відповідно до сформульованої мети — виявити й проаналізувати риторичні та лінгвістичні засоби, які використовує Дмитро Кулеба для впливу на аудиторію, формування позитивного іміджу України та реалізації політичної комунікації на міжнародному рівні — у процесі дослідження було досягнуто таких результатів:

1. Політичне мовлення розглянуто як структурований, стратегічно зорієнтований вид публічного дискурсу, що виконує інформаційну, емоційну, аргументативну та ідеологічну функції. Публічна риторика в політичному контексті функціонує як засіб формування громадської думки, мобілізації підтримки й досягнення комунікативних цілей через мовленнєві дії.

2. Політичний дискурс визначено як цілеспрямовану мовленнєву діяльність, що реалізується через стратегії переконання, нав'язування інтерпретацій реальності, а також формування суспільного мислення. Його структура охоплює інституційну позицію мовця, комунікативні наміри, канали передачі та тип адресата. У роботі наголошено на ролі дискурсу як засобу соціального конструювання політичної дійсності.

3. У публічному мовленні Кулеби простежується позиціонування як морального авторитета, репрезентанта державної волі й національного інтересу. Його комунікація поєднує інституційну функцію з особистісною залученістю. Завдяки цьому мовець виступає не лише як дипломат, а як людина, що публічно співпереживає й мобілізує аудиторію до спільної дії.

4. Аналіз змісту виступів засвідчив, що центральними темами є захист суверенітету України, міжнародна безпека, європейська солідарність,

необхідність військової та фінансової підтримки, а також протидія російській агресії. Змістове наповнення промов спрямоване на аргументування потреб України, створення контексту справедливості та актуалізацію ціннісних категорій, як-от свобода, гідність, солідарність.

5. До стратегічних комунікативних підходів Дмитра Кулеби належать апеляція до міжнародного права, морального обов'язку, солідарності та колективної відповідальності. У мовленні активно використовуються риторичні питання, звертання, повтори, контрасти, емотивна лексика та стилістичні фігури. Ці засоби посилюють аргументацію, активізують емоційне сприйняття та підкреслюють ціннісну позицію мовця.

6. У виступах простежується послідовна риторика самопрезентації: використання особистісної лексики («я — голос народу», «я говорю від імені»), поєднання офіційного й емоційного стилю, демонстрація щирості, прямоти та включеності в національний досвід. Формується імідж політика, що водночас є експертом, громадянином і моральним лідером. Такий тип мовлення значно підвищує довіру до меседжів та ефективність дипломатичної комунікації.

Таким чином, виступи Дмитра Кулеби є виявом високопрофесійного публічного мовлення, яке поєднує стратегічну риторичну, емоційну переконливість і моральну відповідальність. Його мовлення виконує не лише інформативну, а й мобілізаційну, дипломатичну й іміджетворчу функції, що дозволяє розглядати його як приклад сучасної української політичної риторики, здатної впливати на внутрішню й міжнародну аудиторію засобами мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The Stanford Encyclopedia of Philosophy. Aristotle's Rhetoric. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/aristotle-rhetoric/>
2. Cicero on the Ideal Orator. URL: <https://www.theepochtimes.com/bright/cicero-on-the-ideal-orator-5744565>
3. Quintilian. Institutio Oratoria. URL: https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Quintilian/Institutio_Oratoria/2C%2A.html
4. Мамчич О. Б., Калініна І. П. Риторика : навч.-метод. посіб. для студ. ф-ту дошкільної, початкової освіти і мистецтв. Вид. 2-ге, допов. Чернігів : НУЧК, 2020. 40 с.
5. Горлова К. Риторика як галузь сучасного соціально-гуманітарного знання. Рекомендовано до друку Вченою радою ЗВО «Подільський державний університет» (протокол № 4 від 03 червня 2024 року). 2024. 133 с.
6. Шаповаленко Н. М. Особливості публічного мовлення. Південноукраїнський правничий часопис. 2015. № 1. С. 152–154.
7. Задорожна А. І. Просодичні особливості промови як різновиду публічного мовлення китайських політиків. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія. 2023. Вип. 26(2). С. 63–72.
8. Марченко В., Лоп'янецька Р. Мовні особливості TED-лекцій на екологічну тематику як публічного виступу та специфіка їхнього впливу на слухача. Молодий вчений. 2021. № 10 (98). С. 338–342.
9. Корнелаєва Є. В. Просодичні особливості публічної мови (на матеріалі виступів британських парламентарів). Закарпатські філологічні студії. 2020. Т. 1, вип. 14. С. 138–143.
10. Косенко Ю. І. Основи теорії мовної комунікації. Суми : Сумський державний університет, 2011. 241 с.
11. Бокоч Ю. М. Дослідження політичної комунікації у контексті трансформації суспільства. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2017. Вип. 21. С. 47–52.

12. Зубенко Л. Г. Ораторське мистецтво : практ. посіб. Київ : Парламентське вид-во, 2002. 115 с.
13. Ковалевська Т. Ю., Бронікова С. А. Основи ефективної комунікації : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2008. 168 с.
14. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура фахової мови : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
15. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навч. посіб. 2-ге вид., стер. Київ : Вища школа, 2006. 311 с.
16. Спанатій Л. С. Риторика : навч. посіб. для вищ. навч. закл. Київ : Видавничий дім «ІнЮре», 2008. 255 с.
17. Черниш О. А., Гончарук Н. О., Білошицька З. А., Лисянюк О. Л. Лінгвостилістичний потенціал жанру «публічна промова політика». URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/63280/1/ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ%20ПОТЕНЦІАЛ%20ЖАНРУ.pdf>
18. Спис О. Публічний виступ та його різновиди у навчальних закладах (нормативність та правильність фахового мовлення). *Current issues of linguistics and translation studies*. 2023. Вип. 27. С. 107–110.
19. Генералова А. М., Мордовцева Н. В. Наукова дискусія як жанр педагогічного спілкування. *Modern research in world science : матеріали 8-ї міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 29–31 жовт. 2022 р.)*. Львів, 2022. С. 542.
20. Van Dijk T. A. Discourse and ideology. In: *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. 2nd ed. 2011. P. 379–407.
21. Wodak R. Critical discourse analysis. In: *The Routledge companion to English studies*. London : Routledge, 2014. P. 302–316.
22. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 711 с.
23. Палей Т. А. Ще раз про співвідношення понять «політична мова» і «політичний дискурс». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 128.

24. Лукіна Л. В. Політичний дискурс: сутність та особливості застосування. Політикус : наук. журнал. 2021. № 2. С. 75–80.
25. Ковальова О. Політичний дискурс: сучасні лінгвістичні інтерпретації. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. № 10(1).
26. Вусик Г. М. Сучасний політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. 2020. Т. 2(12). С. 213–217.
27. Волянчук І. О. Політичний дискурс в умовах російсько-української війни: лінгвістичний аспект. Закарпатські філологічні студії. 2022. Т. 1(23). С. 47–51.
28. Тимофєєв Р. І., Цимбал І. В. Політичний дискурс: понятійний апарат дослідження. Current issues of modern science and practice : матеріали XIV міжнар. наук. конф. (Рим, 17–19 трав. 2021 р.). 2021. С. 139.
29. Морарь М. В. Політична комунікація як чинник ефективної діяльності партійних лідерів: теоретико-методологічний аспект. Hileya: Scientific Bulletin/Gileya. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Morar_Mykola/Politychna_komunikatsiia_iak_chynnyk_efektyvnoi_diialnosti_partiinykh_lideriv.pdf
30. Гриценко О. Нові форми демократії, політична комунікація й громадянське суспільство. Вісник Львівського університету. Серія «Журналістика». 2019. Вип. 46. С. 244–251.
31. Літвінова-Михальюнок Т. В. Трансформація засобів комунікації: як інтернет і соціальні мережі впливають на політичну комунікацію і змінюють відчуття реальності. Обрії друкарства. 2022. № 1(11). С. 99–109.
32. Балабанов К. В., Константинова Ю. В., Сулейманов Н. Р. «Комунікативна стратегія Україна–держави Латинської Америки і Карибського басейну» як інструмент реалізації українських інтересів у регіоні. Серія: Історія. Політологія. 2024. № 40. С. 83–92.
33. Гетьман К. Технології формування політичного консенсусу: поняття та сутність. Науково-теоретичний альманах Грані. 2025. Т. 28(1). С. 152–162.

34. Kenzhekanova K. Linguistic Features of Political Discourse. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 2015. Vol. 6(6 S2). P. 192–198.

35. The Social Theories of Talcott Parsons. URL: https://ia601401.us.archive.org/6/items/in.ernet.dli.2015.118990/2015.118990.The-Social-Theories-Of-Talcott-Pparsons_text.pdf

36. Zaslavs'ka O. Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences. 2013. Vol. 3(23). P. 85–90.

37. Farkas X., Bene M. Images, politicians, and social media: Patterns and effects of politicians' image-based political communication strategies on social media. *The International Journal of Press/Politics*. 2021. Vol. 26(1). P. 119–142.

38. Reilly P. Watching the watchers: sousveillance as a political response to surveillance society. In: *Research Handbook on Visual Politics*. Edward Elgar Publishing, 2023. P. 395–406.

39. Дяченко О. В. Основні моделі політичної комунікації та їх прояви в сучасну епоху. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Серія: Політичні науки. 2022. С. 23–27.

40. Кобчук Є. Є. Функційні особливості питальних речень у політичному дискурсі. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2021. Т. 1(13). С. 166–169.

41. Герасименко О. Ю. Стратегії і тактики маніпулятивного впливу у політичному дискурсі: аналіз та класифікація. *Інтелект. Особистість. Цивілізація*. 2021. № 2(23). С. 78–88.

42. Наумкіна С. М., Наумкіна С. М., Наумкіна С. М. Переосмислення сучасних реалій українського політичного простору в воєнний час. *Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Трансформація українського суспільства в цифрову еру»* (Одеса, 2022). С. 14–21.

43. LB.ua. Кулеба Дмитро. URL: https://lb.ua/file/person/3191_kuleba_dmitro_ivanovich.html

44. Рух ЧЕСНО. Кулеба Дмитро. URL: <https://www.chesno.org/politician/211280/>

45. Кулеба Д. Українська дипломатія за 30 років незалежності України. Україна дипломатична: науковий щорічник. Київ: Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв, 2021. С. 7–12.

46. Кулеба Д. Українська воєнна дипломатія: вибороти мир, безпеку та розвиток. Україна дипломатична. 2024. Вип. 25. С. 7–13.

47. Оліферук В. С. Лексика в політичному мовленні Д. Кулеби: різновиди загальноживаних слів, фахова лексика та марковані слова. Молодий дослідник. 2025. № 5. С. 117–125.

48. Міністерство закордонних справ України. URL: https://mfa.gov.ua/searchresult?&site_id=1&key=%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%BE%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D0%B5%D0%B1%D0%B0